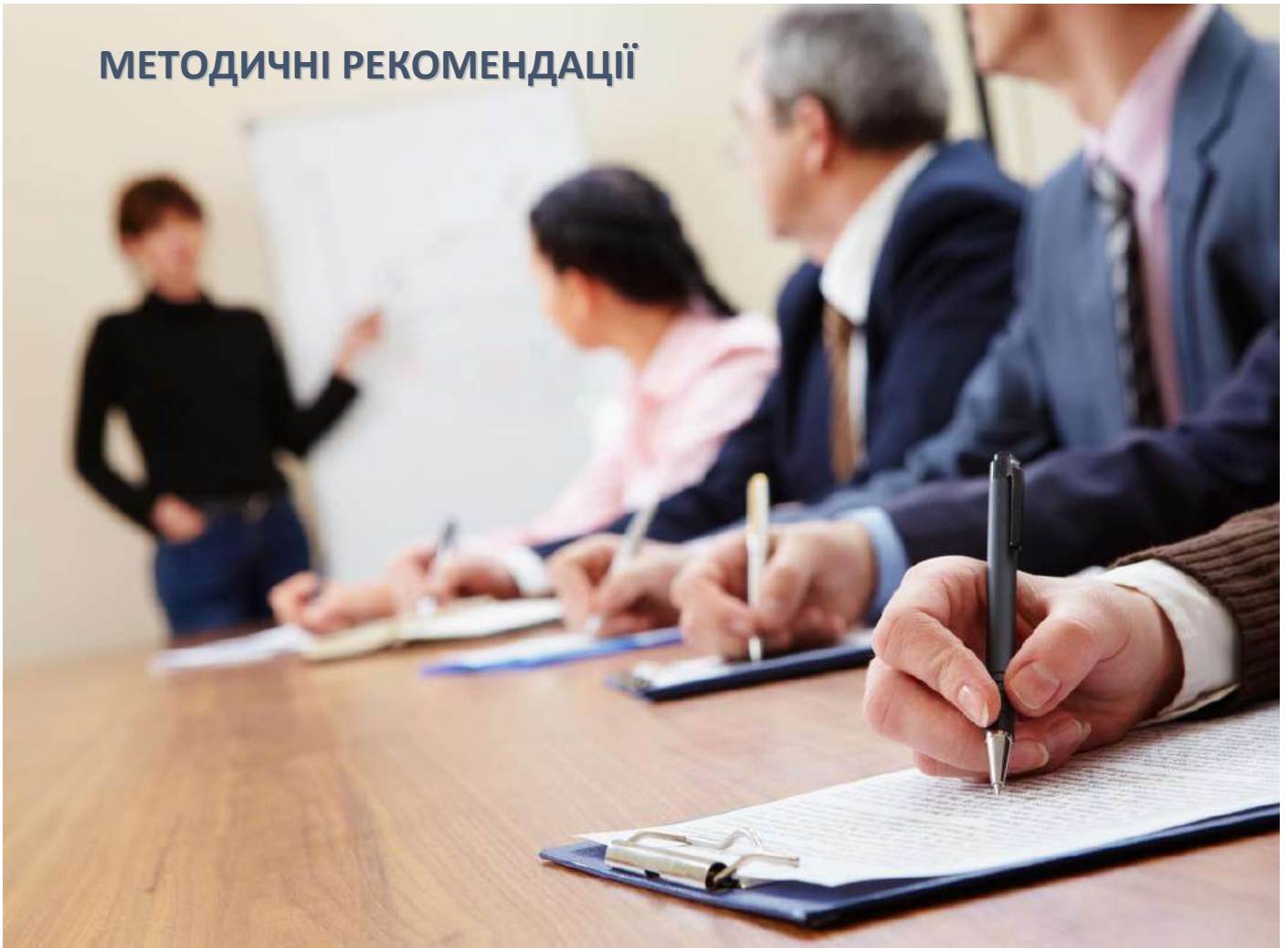

Організація цивільного захисту у загальноосвітньому закладі

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Сумської області
СУМИ | 2017

Рекомендовано педагогічною радою НМЦ ЦЗ та БЖД Сумської області та методичним об'єднанням вчителів предмету "Захист Вітчизни"

Протокол № від 2017року.

Укладачі:

Давиборщ С.Л., заступник начальника центру з навчальної та виробничої роботи;

Тодесейчук В.М., методист інформаційно-методичного центру управління освіти і науки Сумської міської ради;

Степанов В.В., начальник циклу практичної підготовки обласних та міста Суми курсів удосконалення керівних кадрів.

Воронов О.Г., старший майстер виробничого навчання циклу практичної підготовки;

Курилко В.С., завідувач кабінетом інформаційних технологій;

Кудінов В.С., викладач обласних та міста Суми курсів удосконалення керівних кадрів.

Методичні рекомендації створені для допомоги працівникам освітніх установ, педагогічним працівникам Центру та іншим зацікавленим особам у сфері ЦЗ та БЖД.

Організація цивільного захисту у загальноосвітньому закладі

Методичні рекомендації. Суми, 2017. 82 с.

Методичні рекомендації містять матеріали, які допоможуть адміністрації загальноосвітніх навчальних закладів організувати роботу та проведення заходів з цивільного захисту з метою відпрацювання правильних дій, правил та навичок безпечної поведінки учнів, вчителів, обслуговуючого персоналу у випадку виникнення надзвичайних ситуацій, забезпечення правил пожежної безпеки, профілактики травматизму та запобігання загибелі дітей, виховання поважного ставлення до безпеки людини.

*Розглянуто і схвалено на засіданні
методичної комісії НМЦ ЦЗ та БЖД
Сумської області.*

Протокол № 4 від 30 березня 2017 р.

Зміст

Календарний план організації цивільного захисту у загальноосвітньому навчальному закладі (приклад).....	4
Наказ про організацію цивільного захисту в навчальному закладі (зразок)	5
План реагування на надзвичайні ситуації навчального закладу при загрозі або виникненні надзвичайної ситуації (зразок).....	7
Програма загальної підготовки працівників	19
Інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту. Методичні рекомендації.....	28
Наказ про підготовку та проведення Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності в загальноосвітньому навчальному закладі (зразок)	33
План підготовки до проведення Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності	36
Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту у загальноосвітніх навчальних закладах. Зразки документів	38
Методика підготовки і проведення протипожежних тренувань. Зразки документів.....	55
Додатки.....	72
Додаток 1 Інформаційно-довідковий куточок ЦЗ	72

Навчальний заклад здійснює свою діяльність у відповідності до затверджених згідно статуту річного плану роботи закладу, робочого навчального плану, чинних навчальних програм та інших керівних і нормативних документів. Підготовка з цивільного захисту постійного складу закладу здійснюється відповідно до:

Кодексу цивільного захисту України.

Про затвердження порядку проведення евакуації в разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій . Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841.

Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях. Затверджена Наказом ДСНС України 06 червня 2014 року № 310.

Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 року № 974. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 08 вересня 2016 р. за № 1229/29359.

Про проведення Тижнів знань з основ безпеки життєдіяльності в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України. Спільний наказ МОН та Державної служби України з надзвичайних ситуацій № 462/204 від 16.04.2014.

Підготовка всіх учнів з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення здійснюється за тематикою програми з розділу "Основи цивільного захисту", програми "Основи здоров'я" і щороку завершується проведенням Дня цивільного захисту і об'єктового тренування як підсумкового заходу практичної перевірки рівня набутих учнями вмінь. Адміністрацією закладу створюються матеріальні резерви для попередження і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, виконання невідкладних відновлюваних робіт.

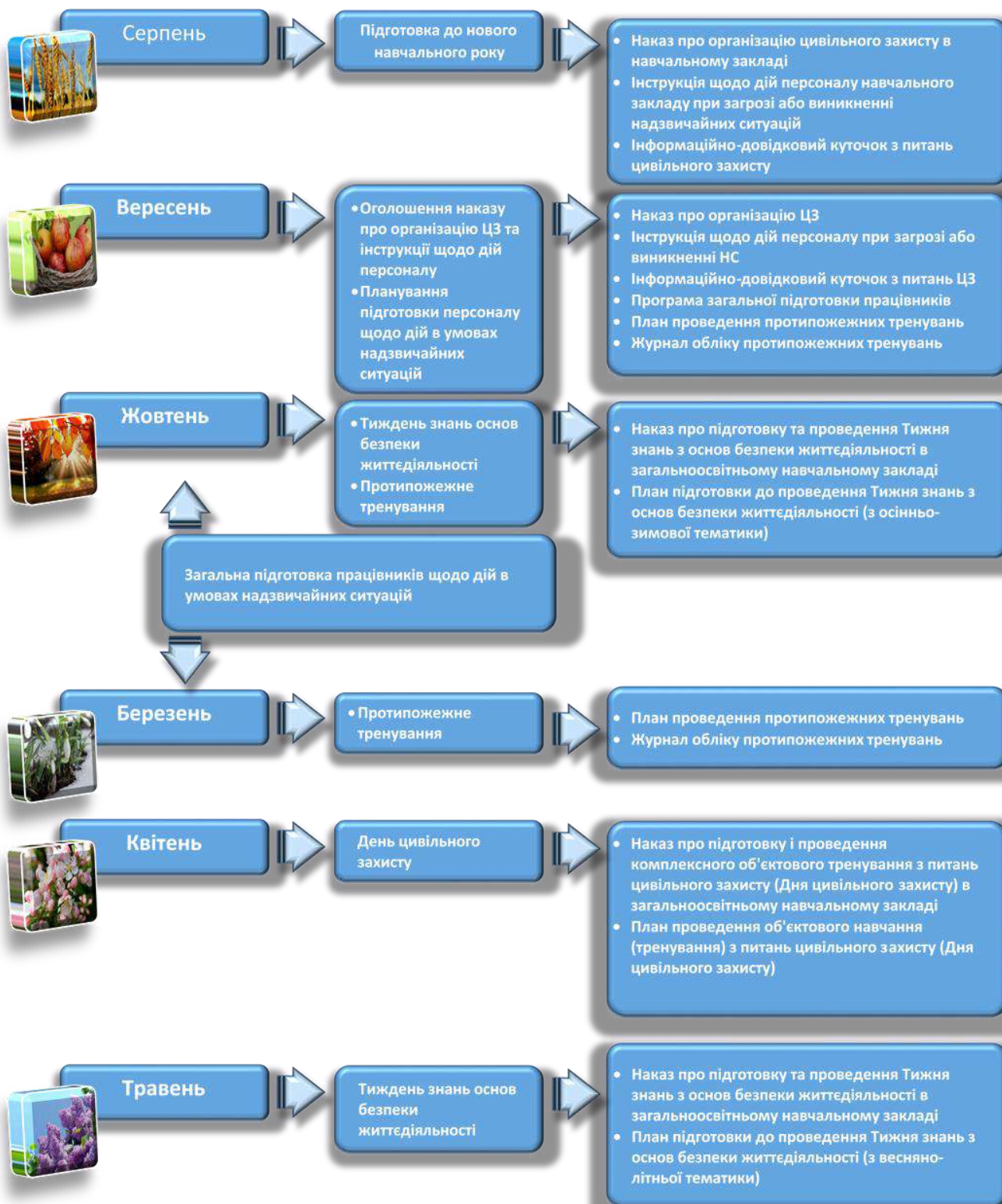
Календарний план організації цивільного захисту у загально-освітньому навчальному закладі (приклад)

Календарний план організації цивільного захисту в загально-освітньому закладі

ЗРАЗОК

Наказ про організацію цивільного захисту в навчальному закладі (зразок)

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА I-III СТУПЕНІВ № _____
СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Н А К А З

20.01. 201_

№ _____

Про організацію цивільного захисту в школі у 201_ навчальному році

На підставі ст. 130 Кодексу цивільного захисту України, Плану основних заходів цивільного захисту Міністерства освіти і науки України на 2016 рік, рішення виконавчого комітету Сумської міської ради «Про основні напрямки підготовки і завдання цивільного захисту міста Суми на 2017 рік» від 22.12.2016 № 715, наказу Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № _____ Сумської міської ради від _____.____.201_ № ____ “Про підсумки підготовки цивільного захисту у школі в 201_ році та основні завдання на 201_ рік”,

НАКАЗУЮ:

1. Відповідальним за цивільний захист є директор Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № ____ Сумської міської ради

_____ .
ПІБ

2. З метою організації заходів з цивільного захисту, ведення документації, планування навчання працівників за Програмою загальної підготовки працівників школи до дій у надзвичайних ситуаціях, організації та проведення об'єктового тренування призначити:

особу з питань цивільного захисту - заступника директора з навчально-виховної роботи _____ ;
ПІБ

3. Призначити відповідальним за евакуацію - заступника директора з виховної роботи _____ ;
ПІБ

4. Призначити відповідальним за пожежну безпеку та проведення протипожежного тренування - заступника директора з господарської частини

_____ .
ПІБ

5. Створити у школі штаб керівництвом об'єктовим тренуванням у складі:

_____ - начальник штабу;

_____ - заступник начальника штабу
відповідальний за діями персоналу який приймає участь у тренуванні;
_____ - помічник начальника штабу (за потреби).

6. Створити у школі групи:
з охорони громадського порядку у складі:
_____ - старший групи;
члени групи:
_____ - охоронці;
_____ - патрульні;
_____ - регулювальники.

з надання само та взаємодопомоги у складі:
_____ - старший групи;
члени групи:
_____ - сандружинники.

пожежегасіння у складі:
_____ - старший групи ;
члени групи: _____ - пожежні.

7. Визначити обов'язки старших груп, забезпечити їх необхідними засобами та майном .

8. Підготовку персоналу проводити згідно Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях затвердженою наказом ДСНС України від 06 червня 2014 року № 310 обсягом 12 годин.

Під час проведення занять особливу увагу приділяти відпрацюванню порядку дій у різних екстремальних ситуаціях, наданню само- та взаємодопомоги, виконанню комплексу заходів із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.

9. Затвердити графік проведення занять.

10. Запланувати підвищення кваліфікації з питань ЦЗ в Навчально-методичному центрі ЦЗ та БЖД області в 20__ р

11. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Директор
Сумської загальноосвітньої
школи I-III ступенів № _____
_____ підпис _____ піб

З наказом ознайомлені:

_____ підпис _____

(ПІБ)

підпис

План реагування на надзвичайні ситуації навчального закладу при загрозі або виникненні надзвичайної ситуації (зразок)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор КЗ Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № ___ Сумської міської ради Сумської області

_____ підпис _____ піб
«___» _____ 201_ р.

План реагування на надзвичайні ситуації комунального закладу Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № ___ Сумської міської ради Сумської області при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій

1. Загальні положення.

План розроблений відповідно статті 130 Кодексу цивільного захисту України.

Залежно від існуючої або прогнозованої обстановки з питань цивільного захисту та надзвичайних ситуацій на підприємстві, в установі, організації, закладі може бути встановлений один із трьох режимів функціонування об'єктові ланки функціональної або територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту, зокрема: режим повсякденного функціонування, режим підвищеної готовності та режим надзвичайної ситуації. Режими встановлюються органами виконавчої влади, а у окремих випадках на території підприємства - його керівником.

2. Характеристика можливої обстановки в районі Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № ___ при виникненні надзвичайної ситуації.

Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № ___ (далі Школа) розташований у _____ частині міста Суми. Школа у зону можливої небезпеки від потенційно-небезпечних об'єктів не потрапляє. Вірогідне виникнення надзвичайних ситуацій метеорологічного характеру, аварії на комунальних мережах, пожежі.

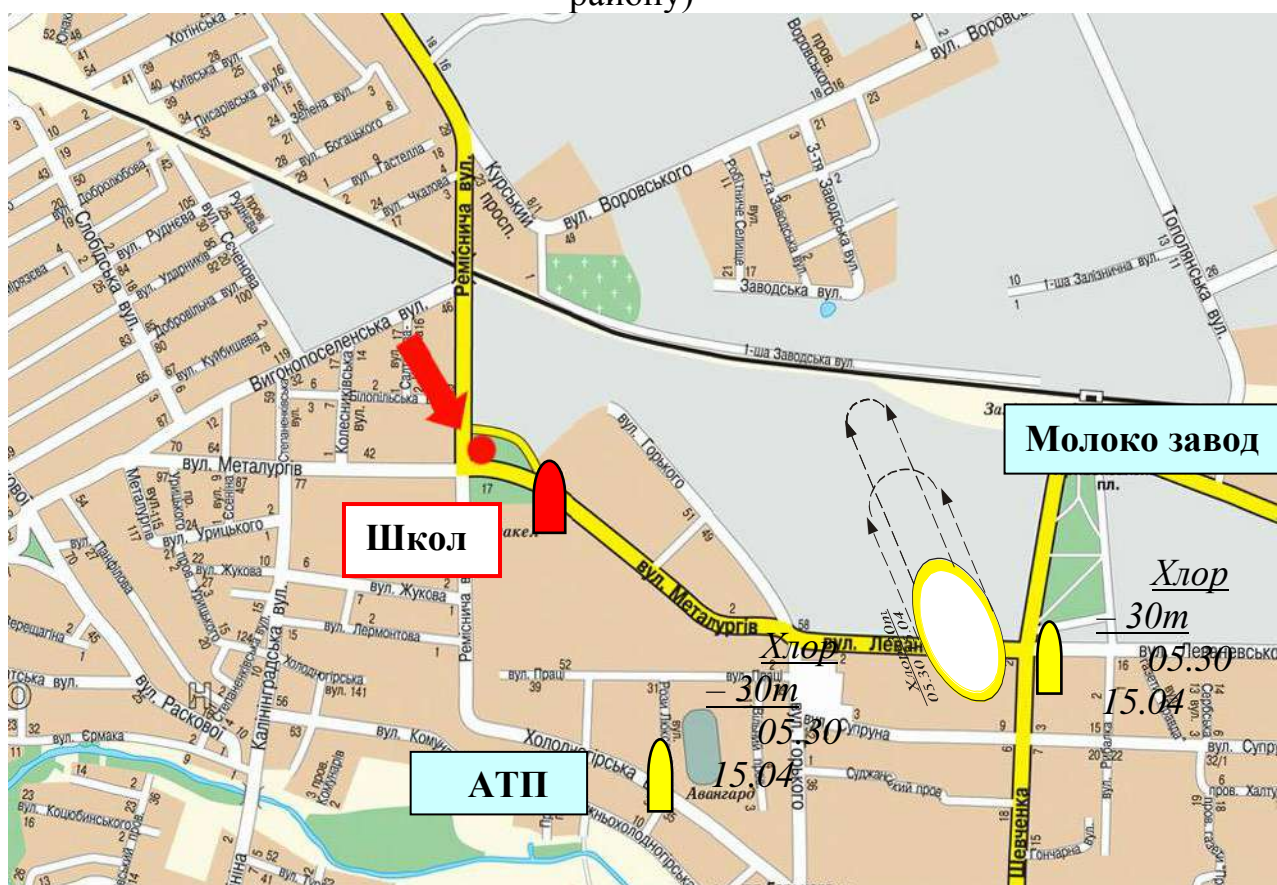
Відстань від Запорізької АЕС складає 243 км, від Курської АЕС 193 км, тобто у разі виникнення на них радіаційно-небезпечних аварій з викидом у повітря великих мас радіоактивних речовин ДНЗ може потрапити до зони радіоактивного забруднення.

Оскільки в Сумській області були випадки виникнення спалахів особливо небезпечного інфекційного захворювання – грипу та інше, а також захворювання на харчові отруєння, необхідно постійно дотримуватися протиепідемічних та санітарно-гігієнічних норм і правил.

Окремі пошкодження будівель та споруд Школи може отримати внаслідок виникнення великого стихійного лиха, наприклад, снігових бур, смерчів, ураганів. Може статися пошкодження віконних блоків. Внаслідок падіння дерев знаходження у той час дітей поза будівель може привести до їх ураження.

Зразок карти району

з позначеними на ній місцями розташування закладу, можливої техногенної, природної, екологічної небезпеки
(копія з карт Паспорту ризику району)

3. Порядок оповіщення адміністрації, педагогів та обслуговуючого персоналу про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.

3.1. Оповіщення адміністрації, педагогів та обслуговуючого персоналу Школи щодо надзвичайних ситуацій проводиться за заздалегідь розробленою схемою (додаток 1).

3.2. Адміністрація у неробочий час оповіщається телефоном (вказується відповідальний виконавець). Залежно від обстановки оповіщається й решта персоналу.

3.3. У робочий час персонал Школи оповіщається про надзвичайну ситуацію _____.

(вказується яким способом)

3.4. При отриманні інформації про надзвичайну подію вмикають сирени, виробничі гудки, що буде означати подання попереджувального сигналу «Увага всім!», Після чого негайно приводяться у готовність радіо- та телеприймачі для прийняття повідомлення.

3.5. Кожний працівник Школи повинен знати сигнали оповіщення цивільного захисту та вміти правильно діяти в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

4. Порядок укриття персоналу в захисних спорудах цивільного захисту та евакуація.

4.1. Укриття дітей при стихійному лиху можливо у приміщення закладу.

4.2. На випадок виникнення надзвичайної ситуації, пов'язаної із загрозою або початком забруднення повітря хімічно небезпечною чи радіоактивною речовиною всі діти та працівники Школи підлягають укриттю в захисній споруді цивільного захисту _____

(вказується адреса та приналежність споруди)

4.3. Для термінового укриття дітей та працівників Школи в у разі забруднення хімічно небезпечною речовиною використовуються загерметизовані приміщення _____ ,

(вказується адреса)

Забезпечується перебування у них без подачі повітря протягом ___ годин.

4.4. При отриманні інформації про радіоактивну небезпеку діти та працівники Школи укриваються в приміщенні _____

(вказується приміщення, адреса)

яке забезпечує захист осіб, що переховуються від ураження іонізуючим випромінюванням при радіоактивному зараженні.

4.5. При загрозі пожежі єдиним способом рятування є термінова евакуація.

4.6. При загрозі та виникненні будь-якої надзвичайної ситуації вищого, ніж об'єктовий, рівня, Школа отримує сигнал "Увага всім!" по радіо, телебаченню, а також через пресу, якщо дозволяє час, та інструкції щодо подальших дій.

4.7. Евакуація дітей, персоналу Школи та батьків проводиться згідно Плану евакуації навчального закладу у разі виникнення НС техногенного та природного порядку (додаток 3).

5. Порядок видачі персоналу засобів індивідуального захисту

5.1. Засоби індивідуального захисту _____

(вказується які)

Видаються після отримання відповідного розпорядження або за рішенням директора школи _____ .

Вказується місце видачі

5.2. Педагоги, які отримали такі засоби, повинні перевірити їх стан, провести підбір та мати постійно при собі або на робочому місці.

6. Порядок виділення автотранспорту для проведення евакуації

6.1. При проведенні термінової евакуації персоналу та відвідувачів з небезпечних зон залучається весь наявний службовий, а також особистий транспорт працівників Школи, які повинні надавати його в розпорядження адміністрації.

7. Додержання протиепідемічних заходів при загрозі розповсюдження небезпечних інфекційних захворювань

7.1. Якщо на території Школи або поблизу нього виникла небезпека розповсюдження особливо небезпечних інфекційних захворювань, усі працівники повинні суворо виконувати вимоги санітарно-епідеміологічної служби щодо проведення термінової профілактики та імунізації, ізоляції та лікування виявлених хворих, дотримуватися режиму із запобігання розповсюдженню інфекції.

7.2. При необхідності працівники, які прибули на роботу, повинні проходити санітарну обробку _____ ,

вказується місце її проведення

дезінфекцію або міняти одяг, а водії транспортних засобів – здійснювати спеціальну обробку автотранспорту _____ ,

вказується місце її проведення

а також виконувати інші вимоги та заходи, які перешкоджають розповсюдженню особливо небезпечних інфекційних захворювань.

8. Збереження матеріальних цінностей у період загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

8.1. Усі працівники Школи повинні вжити необхідних заходів щодо зберігання матеріальних цінностей при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій.

8.2. Заходи із захисту від надзвичайних ситуацій або з ліквідації їх наслідків повинні враховувати необхідність попередження або зменшення можливих збитків школи.

8.3. Відповідальність за організацію охорони майна Школи під час захисту від надзвичайних ситуацій або ліквідації їхніх наслідків покладається на _____ .

вказується посада, прізвище

9. Особливості дій працівників при деяких надзвичайних ситуаціях.

9.1. При загрозі хімічного ураження оповіщаються всі працівники та відвідувачі, які знаходяться на території Школи.

9.2. Вентиляційні установки та кондиціонери терміново виключаються, закриваються вікна, двері, квартирки, приміщення герметизуються. Вихід із

будівлі й вхід до неї припиняється до особливого розпорядження адміністрації.

9.3. Працівникам видаються засоби індивідуального захисту, одночасно вживаються заходи із забезпечення відвідувачів ватно-марлевими пов'язками.

9.4. Відповідальні за забезпечення герметизації приміщень _____, _____, _____, посада, прізвище посада, прізвище посада, прізвище за забезпечення працівників та відвідувачів засобами індивідуального захисту _____ .
посада, прізвище

9.5. При виявленні у приміщенні, де укриваються працівники, хімічно небезпечної речовини працівники повинні вийти _____ вказати куди або з дозволу адміністрації залишити зону забруднення. Виходити із зони необхідно тільки у засобах індивідуального захисту та рухатися в напрямку, перпендикулярному напрямку вітру.

9.6. При виникненні пожежі в Школі всі працівники зобов'язані суворо виконувати вимоги Інструкції з пожежної безпеки, евакуацію проводити згідно з Планом евакуації.

9.7. Відповідальність за дотримання заходів пожежної безпеки та організацію дій персоналу при загрозі або виникненні пожежі покладається на _____ .
посада, прізвище

9.8. При радіоактивному забрудненні території Школи або при загрозі забруднення всі працівники повинні уважно слідкувати за мовним повідомленням управління з питань надзвичайних ситуацій, яке передається по радіо та телебаченню після попереджувального сигналу «Увага всім!», за інформацією інших засобів масової інформації про обстановку в місті та суворо виконувати рекомендації із захисту від радіоактивного зараження.

9.9. Працівник Школи _____ посада, прізвище організує на території Школи контроль за радіаційною обстановкою за допомогою побутового дозиметру (називається тип приладу) та постійно інформує про результати вимірювань адміністрацію підприємства, управління з питань надзвичайних ситуацій.

9.10. При перевищенні гранично допустимих норм опромінення організується облік доз опромінювання. Відповідальний за виконання цього заходу _____ .
посада, прізвище

9.11. Скорочується до мінімуму вхід у будівлю Школи та вихід з неї. Контроль за дотриманням режиму поведінки й роботи працівників, який дозволяє максимально понизити наслідки радіоактивного опромінення, покладається на _____ .
посада, прізвище

9.12. При загрозі або виникненні катастрофічних стихійних лих працівник Школи по розпорядженню адміністрації повинен виконати необхідні протипожежні заходи, відключити від електромережі електрообладнання, підготуватися до евакуації або вивезення до безпечного місця найбільш цінних матеріальних засобів.

9.13. Контроль за обстановкою на території Школи при стихійних лихах і за вжитими заходами захисту персоналу покладається на

_____ .
посада, прізвище

9.14. Якщо з'явилися постраждалі, їм надається перша медична допомога із залученням санітарних дружин або постів Школи, вживаються заходи з госпіталізації постраждалих до медичних закладів.

9.15. Працівник _____

посада, прізвище

постійно слідкує за інформацією, яку надає управління з питань надзвичайних ситуацій, про обстановку в місті та доводить її до адміністрації й персоналу Школи.

9.16. При надходженні анонімної інформації про загрозу на території Школи або поблизу нього терористичного акту працівник, який прийняв її, повинен терміново доповісти директору Школи або черговому адміністратору та до правоохоронних органів і діяти згідно з розпорядженнями та рекомендаціями.

Директор Школи _____

_____ .
посада

_____ .
прізвище

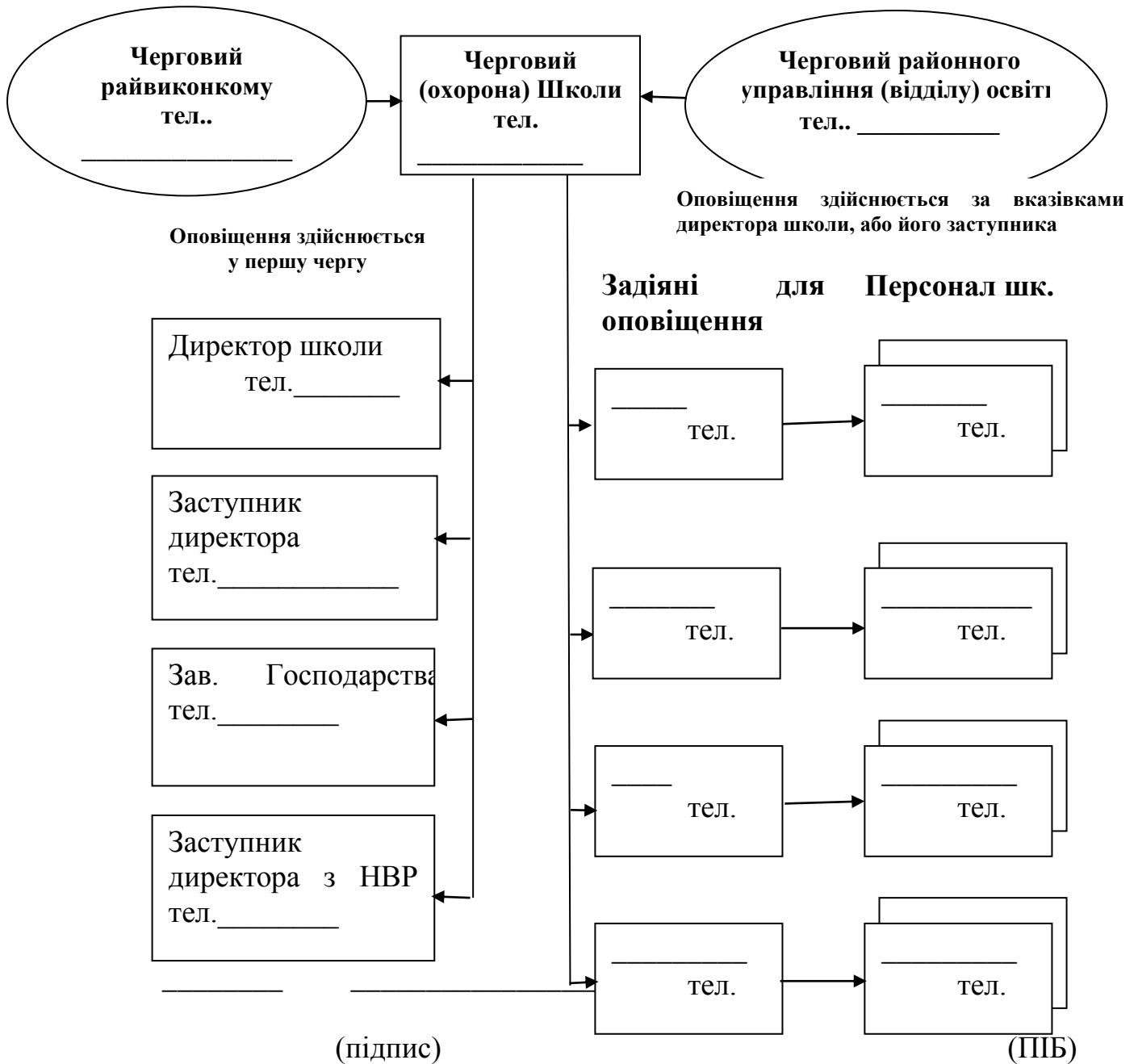
_____ .
підпис

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Директор КЗ Сумська загальноосвітня
 школа І-ІІІ ступенів № ___ Сумської
 міської ради Сумської області

підпис _____ ПІБ _____
 « ___ » _____ 201_ р.

СХЕМА

управління, зв'язку і оповіщення співробітників Школи № ___

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор КЗ Сумська загальноосвітня
школа І-ІІІ ступенів № ___ Сумської
міської ради Сумської області

_____ ПІБ
підпис _____ 201_ р.
« _____ » _____

П Л А Н

**евакуації Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № ___
Сумської міської ради Сумської області у разі виникнення НС
техногенного та природного порядку 201__р.**

Загальні положення

План розроблено на підставі Кодексу цивільного захисту України, Закону України „Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”, постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2001 року № 1432 „Про проведення евакуації в разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” та інших директивних та нормативних документів.

План призначений для:

- організації і здійснення взаємоузгодженого комплексу організаційних та практичних дій (заходів) щодо проведення евакуаційних заходів;
- запобігання загибелі людей, зменшення матеріальних втрат та організації евакуації учнів і персоналу евакуації Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № ___ Сумської міської ради Сумської області (далі Школа) із зони надзвичайної ситуації;
- своєчасного оповіщення про загрозу виникнення аварії, організації евакозаходів та надання допомоги в місцях безпечного розміщення.

Підстави для введення плану в дію:

Виникнення (загроза виникнення) на території Школи або поблизу нього надзвичайної ситуації техногенного характеру, яка загрожує життю та здоров'ю дітей і персоналу закладу;

Надходження достовірної інформації по засобам оповіщення про виникнення НС техногенного характеру регіонального або державного рівня, яка загрожує радіаційним, хімічним або біологічним забрудненням району розташування Школи;

Розпорядження начальника ЦЗ управління освіти району про евакуацію дітей і персоналу закладу в місце безпечного розташування у зв'язку з загрозою НС природного характеру, загрозою масових пожеж та інше.

Порядок збору, виведення та укриття учнів і персоналу Школи:

Відповідно до одержаного розпорядження або прийнятого директором школи рішення на проведення екстреної евакуації та укриття учнів і персоналу, проводяться наступні заходи:

1. Оповіщення встановленим сигналом або розпорядженням керівного складу, вчителів та обслуговуючого персоналу про проведення екстреного збору, виводу з будівлі Школи та зосередженні на майданчику _____

2. Перевірка повноти виведення учнів і персоналу Школи;

3. Формування пішої евакуаційної колони, призначення старшого колони та відправка її до місця безпечного розташування по встановленому маршруту;

4. Розміщення учнів і персоналу у місці безпечного розташування, перевірка їх наявності, оформлення списків евакуйованих та надання їх до управління освіти району;

5. Організація інформування батьків про місце знаходження учнів;

6. Організація та проведення у місці безпечного розташування заходів медичного, продовольчого та інших видів забезпечення тимчасового перебування дітей і персоналу Школи;

7. Встановлення та підтримання у місці безпечного розташування безперебійного зв'язку з начальником ЦЗ управління освіти, головою евакуаційної комісії району;

8. Після одержання інформації про відсутність небезпеки та отриманні розпорядження про закінчення евакуації організується повернення учнів і персоналу до місця постійної дислокації Школи або передача дітей батькам у місці безпечного розміщення.

Додатки:

1. Зразок схеми екстреного виводу учнів з приміщень Школи, збору і шикування на майданчику для перевірки повноти проведених евакозаходів, на _____ аркушах.

2. Зразок договору з ДНЗ № _____ про організацію укриття і безпечного розміщення учнів і персоналу Школи у разі виникнення НС техногенного і природного характеру.

3. Зразок схеми маршруту пересування до місця безпечного розміщення.

Заступник директора з НВР _____

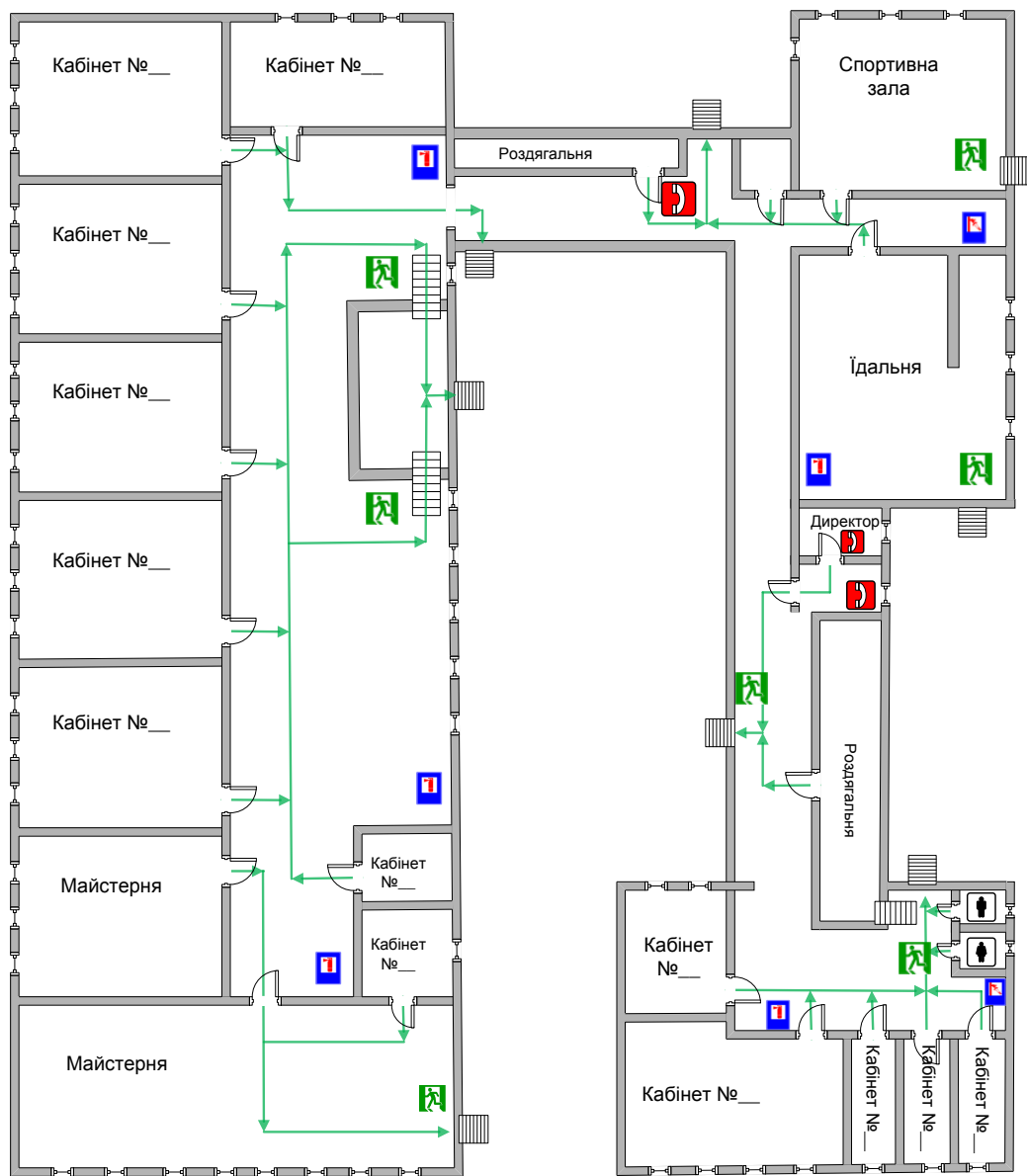
(підпис)

(ПІБ)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор КЗ Сумська загальноосвітня
школа І-ІІІ ступенів № ___ Сумської
міської ради Сумської області

_____ ПІБ
підпис
« ___ » _____ 201_ р.

СХЕМА ЕВАКУАЦІЇ
учнів та працівників Школи у разі надзвичайних ситуацій І поверх

Заступник директора з НВР
підпис ПІБ _____

ДОГОВІР

м. Суми

03 квітня 201_ р.

Комунальна установа Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № ____ Сумської міської ради Сумської області (далі Школа) в особі директора _____, що діє на підставі Статуту Школи, з однієї сторони і Комунальний заклад Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № ____ м. Суми (ДНЗ) в особі завідувача _____, що діє на підставі статуту ДНЗ, з іншої сторони, уклади цей Договір про нижче викладене:

I. Зобов'язання сторін.

1.1. В разі виникнення надзвичайних ситуацій, під час яких учні та персонал Школи повинні будуть покинути приміщення Школи, адміністрація ДНЗ бере на себе зобов'язання розмістити учнів у кількості до ____ осіб та персонал Школи у кількості до ____ осіб у приміщенні свого ДНЗ до закінчення поточного робочого дня.

1.2. В разі виникнення надзвичайних ситуацій, під час яких діти та персонал ДНЗ повинні будуть покинути приміщення ДНЗ адміністрація Школи бере на себе зобов'язання розмістити дітей у кількості ____ осіб та персонал у кількості _____ осіб у приміщенні свого закладу до закінчення поточного робочого дня.

II. Термін дії Договору

2.1. Договір вступає в силу з моменту його підписання та діє до 03 квітня 201_ року.

Комунальний заклад
«Дошкільний навчальний заклад
(ясла-садок) № ____
м. Суми, вул. _____, буд ____
т. _____
Завідувач ДНЗ № ____

(підпис) (ПІБ)

Сумська загальноосвітня школа
І-ІІІ ступенів № ____
м. Суми, вул. _____, буд ____
т. _____
Директор ЗОШ № ____

(підпис) (ПІБ)

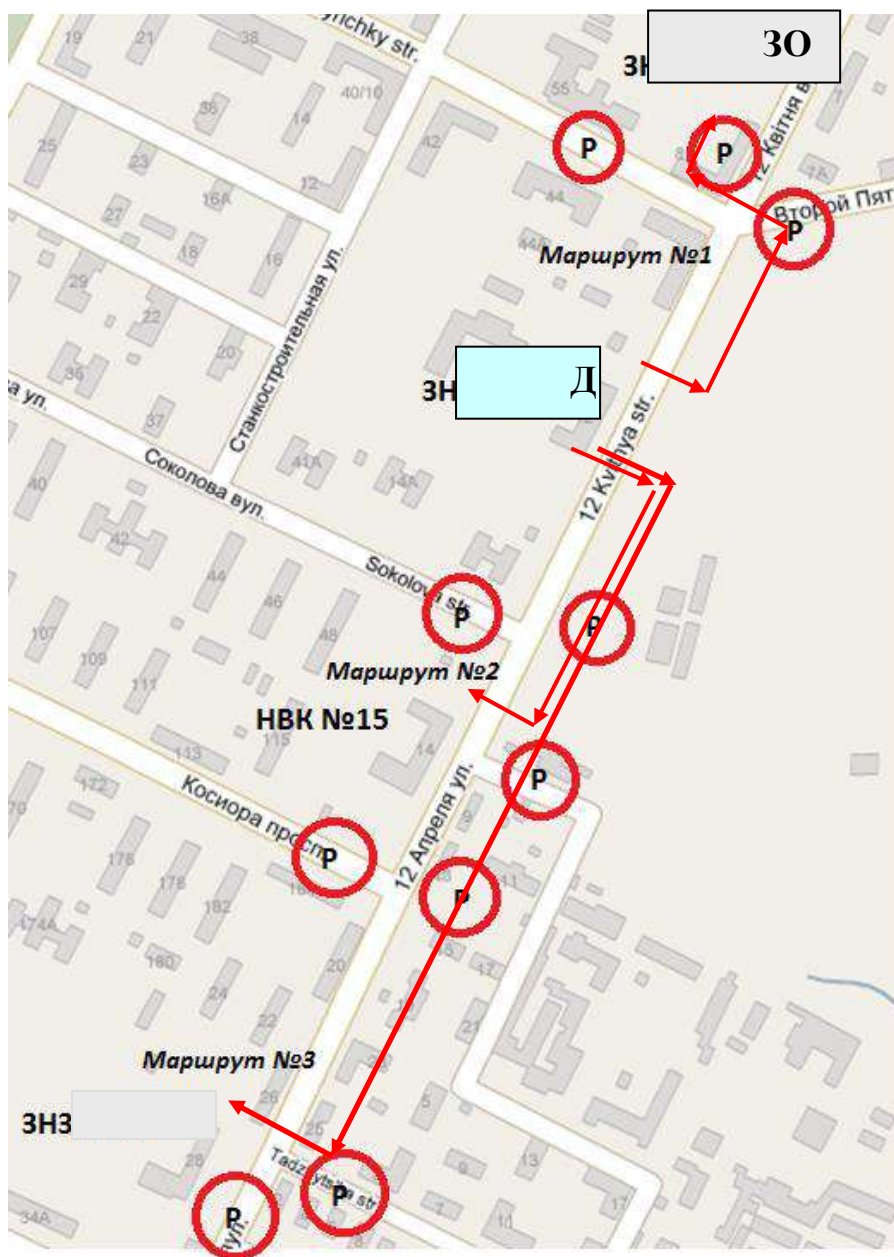
Додаток № 3

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор КЗ Сумська загальноосвітня
школа I-III ступенів № ____ Сумської
міської ради Сумської області

підпис _____ ПІБ _____
« ____ » _____ 201_ р.

СХЕМА

маршруту пересування до місця безпечного розміщення

Заступник директора з НВР _____
(підпис)

(ПІБ)

Програма загальної підготовки працівників

ПРОГРАМА загальної підготовки працівників школи до дій у надзвичайних ситуаціях

I. Загальні положення

1.1. Програма загальної підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях (далі - Програма) розроблена відповідно до Кодексу цивільного захисту України та постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» з метою встановлення рекомендованого змісту різних форм навчання, а також навчального часу на їх проведення.

1.2. В процесі вивчення Програми рекомендується:

ознайомлення із завданнями та особливостями організації заходів цивільного захисту в школі;

вивчення основних способів захисту працівників та учнів (НС) з урахуванням особливостей розташування школи відносно імовірних вражаючих факторів надзвичайних ситуацій;

ознайомлення з інформацією, що міститься в планах реагування на НС про дії в умовах загрози і/або виникнення НС;

набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння і сприяння проведенню рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації НС;

оволодіння навичками з надання першої допомоги потерпілим.

II. Орієнтовний обсяг засвоєних знань та вмінь за Програмою.

2.1. У результаті проходження навчання за Програмою рекомендується знати:

основні небезпечні виробничі фактори, техногенні та природні небезпеки, що ймовірні для місця розташування школи;

основні принципи функціонування об'єктової системи цивільного захисту, організацію оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації;

засоби індивідуального та колективного захисту, порядок і правила користування ними;

обов'язки і дії працівників під час загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій;

способи та засоби запобігання пожежам та вибухам, типові дії працівників при їх виникненні, способи застосування первинних засобів пожежогасіння;

побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування ними;

заходи щодо сприяння проведенню в школі аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення НС.

2.2. У результаті проходження навчання за Програмою рекомендується вміти:

запобігати створенню умов, що можуть привести до виникнення НС;

чітко діяти за сигналами оповіщення, практично виконувати заходи згідно із планами реагування на НС;

користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння;

сприяти проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення НС;

дотримуватися режимів радіаційного захисту;

надавати першу допомогу потерпілим у НС.

2.3. За підсумками навчання за Програмою рекомендується формування психологічної готовності до адекватних дій в умовах стресового впливу уражаючих чинників НС.

ОРІЄНТОВНИЙ РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА РОЗДІЛАМИ ПРОГРАМИ ТА ФОРМАМИ НАВЧАННЯ

№№ з/п	Найменування розділу	Форма навчання, години			
		курсове навчання	Індивідуальне навчання	інструктаж	спеціальне об'єктове навчання, тренування
Теоретична складова					
1	Основні способи захисту і дій в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій	1	5 (6*)	-	-
2	Правила користування засобами колективного та індивідуального захисту, первинні засоби пожежогасіння.	-	3 (4*)	0.25	-
3	Надання домедичної допомоги постраждалим	-	3	0.25	-
4	Організація заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання.	1	2	0.5	-
5	Перевірка знань	1			

	Усього	3	13 (15*)	1	-
Практична складова					
6	Тренінги з відпрацювання дій в умовах надзвичайної ситуації.	1	1	-	-
7	Протипожежні тренування				2
8	Практична підготовка за планами проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту.	-	-	0.5	до 8
	Усього	1	1	0.5	до 10
	Разом	4	14 (16*)	1.5	до 10

РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА ТА ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ТЕМ ЗА РОЗДІЛАМИ ПРОГРАМИ

I. „ Основні способи захисту і дій в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій ”

Тема 1: „Оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій, права і обов'язки у сфері цивільного захисту”

Основні поняття про надзвичайну ситуацію. Оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації. Дії населення при попереджувальному сигналі „ Увага всім! ”. Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Права і обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій. Діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо організації життєзабезпечення населення у зоні надзвичайної ситуації. Організація харчування. Забезпечення населення, яке потерпіло, одягом, взуттям і товарами першої необхідності. Подання фінансової допомоги потерпілим. Медичне обслуговування та санітарно-епідеміологічний нагляд у зонах надзвичайної ситуації та тимчасового відселення.

Тема 2: „Правила поведінки населення під час землетрусів, затоплень, селевих потоків, зсувів, ураганів, лісових пожеж, снігових заносів та ожеледиць. Безпека при масових скупченнях людей”

Види стихійних лих та їх загальні характеристики. Землетрус, природа та наслідки цього явища за 12-бальною шкалою виміру сили землетрусу. Правила поведінки і дій виробничого персоналу та населення при землетрусах. Дії виробничого персоналу і населення у разі виникнення зсувів та селевих потоків. Природа затоплення, можливі наслідки та порядок дій. Механізм явища вітрів та ураганів. Виміри сили вітру, правила поведінки та дій при сильному вітрі і урагані. Причини виникнення та класифікація природних пожеж. Правила поведінки та заходи безпеки населення при виникненні значних лісових та торф'яних пожеж. Снігові заноси, ожеледиця,

як стихійне явище та ліквідація їх наслідків. Психологія натовпу. Правила поведінки та дії у разі масового скупчення людей.

Тема 3: „Норми поведінки та дії населення під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту”

Природні джерела радіації. Створені людиною джерела випромінювання та забруднення місцевості. Можливі наслідки їх використання. Дія радіації на людину. Поняття про дози опромінення. Основні границі доз сумарного опромінення по групах критичних органів. Ступені променевої хвороби. Побутові дозиметричні прилади, їх призначення, використання та робота з ними. Дії населення під час радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту для населення при проживанні у населених пунктах (непрацевдатне населення). Режими радіаційного захисту населення. Режими захисту працівників при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження.

Тема 4: „Стандартні дії населення при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, особистих речей, одягу”

Класифікація основних небезпечних хімічних речовин. Токсична дія їх на організм людини. Зосередження небезпечних хімічних речовин на промислових об'єктах. Токсини. Хлорорганічні сполуки. Аміак. Металева ртуть. Токсична доза. Контроль за місцями зберігання, утворення й утилізації відходів небезпечних хімічних речовин. Наслідки аварій на хімічно-небезпечних об'єктах. Норми поведінки та дії робітників, службовців та населення при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин. Використання особистих засобів захисту. Застосування захисних споруд, сховищ. Евакуація людей. Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з виливом небезпечних хімічних речовин. Поняття про дегазацію. Порядок та способи проведення дегазації підвір'їв, вулиць, обладнання, одягу. Санітарна обробка людей. Невідкладна та перша допомога при ураженні небезпечними хімічними речовинами.

Тема 5: „Порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”

Евакуація, її принципи, мета та завдання. Загальна евакуація та шляхи її проведення. Комплекс заходів (часткова евакуація), що здійснюється завчасно для захисту студентів, учнів інтернатів, вихованців дитячих будинків, пенсіонерів та інвалідів, які утримуються у будинках для осіб похилого віку, хворих у лікувальних закладах. Евакуаційні органи, їх функції та завдання. Безпечні для розміщення евакуйованого населення райони та порядок його доставки від пунктів висадки до місць розміщення, вимоги до них. Порядок проведення евакуації. Заходи, які необхідно виконати у квартирі (домі) перед вибуванням. Обов'язки евакуйованих громадян.

Правила поведінки на збірних евакуаційних пунктах, маршрутах руху та приймальних евакуаційних пунктах. Захист людей та медичне забезпечення у ході евакуації. Розміщення та забезпечення життєдіяльності евакуйованого населення.

Тема 6: „Пожежо- та вибухонебезпечні предмети на виробництві та у побуті. Рекомендації населенню щодо профілактики та дій під час виникнення пожеж”

Пожежі та їх складові небезпеки для людей. Види вибухів на вибухонебезпечних об'єктах. Наслідки пожеж та вибухів. Основні вражаючі фактори пожеж. Профілактика пожеж та вибухів на виробництві і в побуті. Заходи щодо зниження втрати від них. Дії населення при виникненні пожежі. Гасіння пожеж та проведення рятувальних робіт. Основні способи надання першої допомоги під час отруєння чадним газом та при опіках. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Профільна тематика для працівників агропромислового комплексу*

Тема 7: „Отрутохімікати, що застосовуються у сільському господарстві. Безпечні умови праці під час роботи з ними. Профілактика отруєнь недоброякісними харчовими продуктами та грибами”

Отрутохімікати, що найчастіше використовуються у сільському господарстві. Класифікація пестицидів. Фосфорорганічні сполуки (ФОС). Хлорорганічні сполуки. Ртутьорганічні отрутохімікати. Карбамати. Сполуки миш'яку. Сполуки, які включають мідь, сіру. Безпечні умови праці під час роботи з ними. Облік та зберігання отрутохімікатів при використанні їх у сільському господарстві. Дотримання правил поведінки під час роботи з отрутохімікатами. Ліквідація пакувального матеріалу і тари. Профілактика отруєнь недоброякісними продуктами харчування і грибами.

II. „Правила користування засобами колективного і індивідуального захисту, первинні засоби пожежогасіння”

Тема 1: „Засоби колективного захисту робітників, службовців, населення. Підвищення захисних властивостей житла”

Загальні поняття про захисні споруди цивільного захисту. Характеристика та види сховищ. Протирадіаційні укриття. Обладнання сховища (протирадіаційного укриття), основні приміщення, системи життєзабезпечення. Пристосування підземних споруд в інтересах захисту населення. Найпростіші захисні споруди. Вимоги щодо розміщення захисних споруд цивільного захисту. Правила заповнення та поведінки тих, хто укривається у захисних спорудах. Евакуація людей із заваленої захисної споруди. Використання захисних споруд у мирний час. Проведення робіт щодо посилення захисних властивостей житла від впливу небезпечних чинників надзвичайних ситуацій.

Тема 2: „Засоби захисту органів дихання та шкіри. Медичні засоби індивідуального захисту, правила їх використання”

Призначення та комплектуючі відмінності цивільних фільтруючих протигазів, респіраторів. Фільтруючі протигазу. Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазом. Промислові протигазу та їх призначення. Респіратори, правила користування. Найпростіші засоби захисту органів дихання, порядок їх виготовлення і використання. Ізольовані засоби захисту шкіри та їх захисні властивості. Фільтруючі засоби захисту шкіри та їх захисні властивості. Промислові засоби захисту шкіри. Пристосування виробничого та побутового одягу для захисту шкіри. Медичні засоби індивідуального захисту. Індивідуальний перев'язочний пакет. Медичні засоби, що входять до аптечок індивідуальних та їх призначення. Індивідуальні протихімічні пакети.

Тема 3: „Обов’язки дорослих щодо безпеки та захисту дітей. Засоби індивідуального захисту дітей”

Обов’язки дорослого населення щодо захисту дітей. Виховання у дітей навичок поведінки в екстремальних ситуаціях. Дії батьків, персоналу навчальних закладів з захисту дітей. Захист дітей при перебуванні їх вдома, на вулиці, у навчальному закладі. Особливості розміщення дітей у сховищах. Підготовка дітей до евакуації, організація посадки у транспортні засоби, правила поведінки в дорозі та місцях розташування. Особливості обладнання дитячих протигазів, та камери захисної дитячої. Підбір та підготовка маски протигазу для дитини. Особливості використання аптечки індивідуальної та індивідуального протихімічного пакету. Пошук дітей у палаючих та задимлених будівлях.

Тема 4. „Первинні засоби пожежегасіння”

Забезпечення будівель, споруд, приміщень, технологічних установок первинними засобами пожежегасіння. Вогнегасники, первинний огляд, їх позначення та розміщення. Конструктивні особливості та послідовність приведення до дії вогнегасників різних типових норм належності.

Профільна тематика для працівників агропромислового комплексу*

Тема 5: „Основи захисту рослинництва та тваринництва у надзвичайних ситуаціях”

Основні заходи підвищення безпеки роботи в галузі рослинництва, що проводяться завчасно і під час загрози надзвичайних ситуацій. Ураження та захист сільськогосподарських рослин. Агрохімічні заходи та робота з отрутохімікатами. Основні заходи підтримання тваринницьких ферм у готовності до захисту в них тварин. Створення припасів води та кормів. Захист тварин при пасовищному утриманні, при перегонах і перевезенні. Засоби індивідуального захисту тварин. Організація і проведення евакуації тварин із районів можливого затоплення, при загрозі селевих потоків, із осередків ураження і зараження. Поняття про обсервацію і карантин. Захист сільськогосподарської продукції.

III. „Надання домедичної допомоги постраждалим, дотримання протиепідемічних заходів ”

Тема 1: „Огляд місця події, обстеження постраждалого, порушення основних життєво важливих функцій організму”

Виявлення небезпечних факторів, що загрожують рятівникові, постраждалим та оточуючим людям на місці події. Проведення первинного огляду постраждалого. Порядок взаємодії з диспетчером системи екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Методи проведення штучного дихання. Поняття про засоби захисту дихальних шляхів при проведенні штучного дихання.

Ознаки порушень діяльності серцево-судинної системи. Причини та ознаки зупинки серця. Порядок (алгоритм) проведення серцево-легеневої реанімації.

Тема 2: „Травми, термічні ураження та отруєння”

Види травматичних ушкоджень. Особливості відкритих та закритих переломів. Поняття про іммобілізацію при переломах та принципи її проведення. Особливості проведення іммобілізації при підозрі на травму хребта. Принципи транспортування постраждалих.

Види ран, алгоритм надання домедичної допомоги. Класифікація зовнішніх кровотеч: артеріальна, венозна, капілярна. Порядок надання домедичної допомоги при зовнішніх кровотечах. Ознаки внутрішньої кровотечі. Сучасні методи зупинки кровотеч.

Ознаки термічних опіків I, II та III ступеню, принципи надання домедичної допомоги. Перегрівання, його ознаки та особливості клінічної картини, принципи надання домедичної допомоги. Гостре отруєння чадним газом, особливості отруєнь на виробництві та в побуті, принципи надання домедичної допомоги. Невідкладна допомога при ураженні аміаком, хлором. Дії при отруєнні пестицидами.

Тема 3: „Правила поведінки населення під час проведення ізоляційно-обмежувальних заходів. Порядок проведення дезінфекції”

Основні групи особливо небезпечних вірусних та бактеріальних інфекцій. Правила поведінки населення в осередках інфекційних захворювань. Заходи безпеки при виникненні підозри щодо масових інфекційних захворювань. Карантин та обсервація. Поняття про дезінфекцію. Способи та порядок проведення дезінфекції. Дезінфікуючі речовини і розчини. Профілактична, поточна, заключна дезінфекція. Особиста гігієна в умовах інфекційних осередків.

IV. «Організація заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання»

Тема 1: «Забезпечення виконання на об'єктах суб'єкта господарювання завдань з цивільного захисту»

Об'єктовий план реагування на надзвичайні ситуації. Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, можливі аварійні ситуації, що можуть виникати на суб'єкті господарювання, сценарії їхнього розвитку та оцінка наслідків. Сплановані

заходи, що перешкоджають виникненню і розвитку аварії та мінімізують наслідки прогнозованих надзвичайних ситуацій, з урахуванням специфіки виробництва та існуючих технічних засобів локалізації аварійних ситуацій та захисту. Організаційна структура цивільного захисту суб'єкта господарювання для виконання заходів плану з реагування на надзвичайні ситуації. Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Координація дій з населенням, яке проживає в зоні надзвичайної ситуації.

Тема 2: «Порядок дій виробничого персоналу з реагування на прогнозовані надзвичайні ситуації»

Методи і способи оповіщення персоналу виробництва (цеху, відділення, виробничої ділянки) про аварію та загрозу її переростання у надзвичайну ситуацію. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення персоналу з небезпечної зони із зазначенням порядку забезпечення його засобами індивідуального захисту, місць розташування можливих сховищ, шляхів евакуації, що не потрапляють під вплив уражальних чинників, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, можливих місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних підрозділів. Порядок отримання постійної інформації щодо розвитку аварії, робіт із її локалізації (ліквідації), щодо належної поведінки й заходів безпеки.

Тема 3: «Небезпечні виробничі фактори та заходи щодо попередження та ліквідації аварійних ситуацій на виробництві»

Характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві, способи і засоби запобігання виникненню можливих аварій та обов'язки і дії працівників під час їх виникнення.

Способи застосування існуючих на виробництві (виробничої ділянки) засобів захисту, сигналізації, оповіщення. Місця розташування первинних засобів пожежогасіння.

Конкретний перелік питань за темою розділу визначається виходячи із специфіки виробництва та стану природно-техногенної безпеки відповідної території.

V. «Перевірка знань з питань цивільного захисту»

Перед перевіркою рекомендується організувати для працівників консультації.

Перелік питань для перевірки знань з питань цивільного захисту працівників, з урахуванням змісту програми, складається членами комісії і затверджується керівником підприємства, установи, організації. Знання з питань цивільного захисту перевіряються за допомогою тестування або заліку.

Залік проводиться за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування.

Якщо працівники показали незадовільні результати перевірки знань з питань цивільного захисту, то протягом одного місяця вони мають пройти повторну перевірку знань.

VI. «Тренінги з відпрацювання дій в умовах надзвичайної ситуації»

Ситуаційні завдання для відпрацювання індивідуальних дій та дій у міні-групах щодо порядку користування засобами захисту та пожежогасіння, правил поведінки під час проведення евакуації, набуття сталих навичок з проведення серцево-легеневої реанімації.

VII. «Протипожежні тренування»

Організації гасіння пожежі на початковому етапі, придбання навиків застосування первинних засобів пожежогасіння, відпрацювання практичних дій з евакуації виробничого персоналу під час умовної пожежі. Взаємодія з пожежно-рятувальними підрозділами та медичним персоналом.

VIII. «Практична підготовка за планами підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з питань цивільного захисту»

Відпрацювання загального алгоритму дій виробничого персоналу за сигналами оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації, аварії на суб'єкті господарювання відповідно до плану реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єкті підвищеної небезпеки.

Інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту. Методичні рекомендації

Нормативна база щодо створення інформаційно-довідкових куточків ЦЗ в закладах освіти

Створення інформаційно-довідкових куточків в закладах освіти регламентовано Організаційно-методичними вказівками з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях затверджених наказом № 83 ДСНС України від 19.02.2016 р, вимог Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 (п.5.3. Забезпечити надання підприємствам, установам та організаціям консультаційних, аналітичних, методичних та інших кваліфікованих послуг з питань розроблення ними програм підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, необхідних наочних і навчальних матеріалів, оригінал - макетів інформаційно-довідкових куточків тощо).

Враховуючи, що Кодекс цивільного захисту в статті 41 "Формування культури безпеки життєдіяльності населення. Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку" не містить вимог до створення та оснащення інформаційно-довідкових куточків в закладах освіти, на відміну від вимог статті 40 "Навчання працюючого населення" та пункту 13 Постанови Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444, де у кожному суб'єкті господарювання повинен обладнуватися інформаційно-довідковий куточок ЦЗ з урахуванням особливостей виробничої діяльності, а заклад освіти не є суб'єктом господарювання, методичні рекомендації щодо особливостей створення та оснащення інформаційно-довідкових куточків ЦЗ в закладах освіти носять довільний характер.

Кожен заклад освіти м. Суми та області на своєму рівні активно вивчає питання ЦЗ та БЖД, відповідно до програм загальної підготовки. В загальноосвітніх навчальних закладах це викладання предметів "Захист Вітчизни" та "Основи здоров'я", в класах та кабінетах, в методичному кабінеті, якщо ЗНЗ базовий (опорний) з питань БЖД та ЦЗ; проведення "Дня ЦЗ", "Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності", об'єктового тренування. Усі згадані приміщення облаштовані потрібним устаткуванням, серед яких обов'язковою є і наочність.

З огляду на це, фахівці Навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Сумської області рекомендують з метою уникання дубляжу наочного оснащення груп, кабінетів та класів створювати інформаційно-довідкові куточки не у вигляді частини приміщення чи стіни, а у вигляді інформаційно-довідкового куточка-стенду, який розміщується в вестибюлі чи холі першого поверху на видному доступному місці.

Інформаційно-довідкові куточки – стенди: класифікація та виготовлення

Вид наочності, до якого належить інформаційно-довідковий куточок-стенд, входить в складову загальної системи наочності, котра включає декілька видів:

1. **Натуральна наочність**-це об'єкти, що вивчаються в натуральному вигляді.
2. **Іконічна наочність** – зображення об'єктів у натуральному вигляді (плакати, слайди та інше).
3. **Символічна наочність** – умовні зображення об'єктів: схеми, діаграми, графіки, таблиці, формули та ін.
4. **Наочність у вигляді моделей**: макети, моделі-копії, моделі принципу побудови і дії, моделі технологічного процесу та інше.
5. **Наочність у вигляді стендів**, що поєднують у різних варіантах попередні види наочності.

Як бачимо, різні види унаочнення по різному представляють об'єкт вивчення. Але найбільш універсальною та доступною "дидактичною територією" є наочність у вигляді інформаційно-довідкових стендів, при вмілому оснащенні яких відбувається процес збудження пізнавальної потреби через наближення навчального об'єкта до суб'єкта пізнання.

Інформаційно-довідкові куточки-стенди можна розділити на три класи:

- інформаційно-довідкові куточки-стенди з постійною інформацією;
- інформаційно-довідкові куточки-стенди зі змінною інформацією.
- інформаційно-довідкові куточки-стенди зі змішаною інформацією.

Інформаційно-довідкові куточки-стенди з постійною інформацією.

Інформаційно-довідкові куточки-стенди з постійною інформацією - відносно проста конструкція. Інформація на них наноситься в процесі навчання і не припускає подальшої зміни. Змінювати такий стенд доволі важко, бо це потребує фізичних та матеріальних затрат. Проте такий спосіб має право на існування, хоча користуватися ним варто лише у виняткових випадках.

Перевагою стендів - куточків цього типу є можливість нанесення на них схем, графіків, таблиць, малюнків і фотографій. Це дозволяє представляти інформацію на них в найбільш зручній для сприйняття і запам'ятовування формі.

Такі стенди - куточки застосовують в закладах освіти тоді, коли навчальна інформація змінюється дуже рідко, а навіть якщо це і відбувається, педагог завжди може дати необхідні коментарі. Наприклад, це може бути інформація про протидію тероризму, необхідність дотримання техніки безпеки, правила протипожежної безпеки, дорожнього руху тощо. Такі стенди-куточки дозволяють заощадити місце, підвищити ефективність навчального процесу, поліпшити зовнішній вигляд приміщення.

Інформаційно-довідкові куточки-стенди зі змінною інформацією.

Такі куточки-стенди звичайно являють собою однотонне полотно з прозорими кишнями одного розміру. Вони служать для розміщення друкованої інформації на аркушах відповідного формату. Їх кількість може варіюватися в широких межах і безпосередньо залежить від розміру стенду. За бажанням можна збільшити ширину кишені, щоб у ньому вміщалися не тільки окремі аркуші, але й брошури (книги, посібники, методичні рекомендації та інше).

Перевагою такого виду куточків-стендів є можливість зручної і швидкої заміни інформації. Недоліком є відсутність можливості акуратного розміщення інформації на аркушах, що перевищують розмір прозорих кишень.

Іноді заклади освіти, особливо дошкільні, за браком коштів та місця для розташування наочності, практикують куточки-стенди, де змінною є не лише інформація в кишнях, а й сама назва наочності. Наприклад, інформаційно-довідковий куточок-стенд ЦЗ під час проведення "Тижня безпеки дитини" містить інформацію про етапи цього заходу, а коли захід відбувся, то цей куточок-стенд вже не стосується цивільного захисту, а має назву заходу, який наступний за планом. І це є проблемою.

Інформаційно-довідкові куточки-стенди зі змішаною інформацією.

Найефективнішим у виконанні функцій за призначенням є інформаційно-довідкові куточки-стенди зі змішаною інформацією. Такі стенди містять інформацію відповідно принципів оформлення наочності та поєднують постійну інформацію зі змінною. Постійна інформація зазвичай розміщується в верхніх кишнях, а змінна - знизу.

При оформленні таких куточків-стендів ЦЗ постійною інформацією можуть бути:

- права та обов'язки громадян України з цивільного захисту;
- розташування закладу освіти;
- інформація про ймовірні загрози, які загрожують об'єкту освіти і прилеглої території;
- схеми та порядок оповіщення при виникненні надзвичайних ситуацій;
- порядок дій працівників освіти при евакуації;
- план-схеми закладу освіти.

Змінною може бути така інформація:

- графік консультацій з цивільного захисту;
- інформація щодо навчання працівників з загальної підготовки;
- списки груп працівників закладу освіти;
- сезонні пам'ятки;
- алгоритми дій в разі різних НС;
- схеми маршруту пересування до місця безпечного розміщення (в разі розірвання договору).

Перевагою такого виду куточку є можливість контролювати об'єм потрібної інформації з ЦЗ в закладах освіти та вносити методичні корективи в дану наочність, не змінюючи при цьому її всю.

Інформаційно-довідкові куточки-стенди зі змішаною інформацією є найбільш раціональними та зручними у застосуванні.

Найчастіше основою інформаційно-довідкових куточків-стендів є плаский шмат дерева (фанери) чи картону, або лист ПВХ, на який або наклеюється плівка з інформацією, або кріпляться кишені з оргскла. Для додання жорсткості виробу можливо обрамлення більш твердими матеріалами. Це найбільш простий варіант стенду. Часто куточки-стенди робляться нестандартної форми і конструкції. У будь-якому випадку, будь-яка версія інформаційно-довідкових куточків-стендів починається з узгодженого макета, в який відповідальні за його створення особи закладають заздалегідь продуманий зміст інформації.

Дотримуючись рекомендацій ІДУ у сфері ЦЗ, педагогічні працівники нашого Центру активно популяризують до виготовлення в закладах освіти інформаційно-довідкові куточки ЦЗ розміром 1м.40см. (ширина) на 1 м.(висота), та 10 кишень формату А-4. (Додаток №1.2). Приклади оформлення куточків можна переглянути на сайті центру за посиланням <http://www.nmz.sumy.ua/Naohnaya/Naohnaya-2.html>.

Інформаційно-довідкові куточки ЦЗ в закладах освіти повинні нести інформацію, яка б охоплювати інтереси в галузі вивчення питань безпеки як учасників навчально-виховного процесу, керівного, технічного складу, так і батьків та просто зацікавлених осіб.

Так, куточок повинен містити інформацію про загрози, які існують в місті розташування об'єкту, та які сили допомоги можливі при тих чи інших НС. Таку інформацію можна отримати в Управлінні ДСНС у Сумській області або в відділі з питань НС районів шляхом запиту витягу з Паспорту ризику району, де розташований заклад освіти (Додаток № 1.3).

Паспорт ризику складається щорічно в кінці року.

Споглядачі куточка повинні знати, які ймовірні загрози природного та техногенного характеру загрожують об'єкту освіти і прилеглий території. Перелік таких загроз складається з урахування місцевості, розташування закладу освіти, можливих внутрішніх та зовнішніх причин тощо (Додаток № 1.4).

В інформаційно-довідковому куточку ЦЗ обов'язковою є схема та порядок оповіщення працівників та дітей при виникненні надзвичайних ситуацій. Така схема необхідна для мобілізації сил закладу та протидії паніки при отриманні повідомлень про НС. (Додаток № 1.5).

Також, учасники навчально-виховного процесу та батьки задля впевненості в забезпеченні закладом освіти збереження здоров'я і життя дітей та запобіганні непорозумінь при виникненні НС, повинні знати місце безпечного розміщення та сам маршрут пересування. (Додаток № 1.6).

З метою самопідготовки споглядачів до дій в НС, активізації набутих знань відповідальних за захист осіб, куточок ЦЗ обладнується змінною інформацією щодо порядку дій працівників освітньої установи при виникненні надзвичайних, несприятливих побутових або нестандартних

ситуацій та списками груп особового складу (Додаток № 1.7, Додаток № 1.8).

Обов'язковими в інформаційно-довідкових куточках ЦЗ є телефони спеціальних служб (швидкої допомоги, міліції, пожежної безпеки, газового господарства та інші) (Додаток № 1.9).

Враховуючи всі вищезазначені аспекти, працівники Навчально-методичного центру ЦЗ та БЖД Сумської області розробили варіанти оснащення інформаційно-довідкових куточків ЦЗ для дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, врахувавши особливості закладів освіти та вікові потреби дітей.

Загальноосвітні навчальні заклади навчають дітей, які в силу вікових особливостей, здатні самостійно не лише отримувати знання з ЦЗ, а й брати участь в евакуаційних заходах. На жаль, "завдяки" тому ж таки особливому віку, як показує статистика, саме учні, за різних причин, найбільше схильні до дзвінків про замінування шкіл. Крім цього, трагічний досвід останніх подій та сучасний політичний стан країни зобов'язують фахівців надавати інформацію про боротьбу з тероризмом. Тому оснащення куточка містить інформацію щодо порядку дій працівників загальноосвітнього навчального закладу при терористичному акті.

Таким чином, інформаційно-довідкові куточки ЦЗ в загальноосвітніх навчальних закладах мають таке загальне тематичне наповнення:

1. Витяг з паспорту ризику району, де розташований загальноосвітній навчальний заклад.
2. Інформація про ймовірні загрози природного та техногенного характеру, які загрожують об'єкту освіти і прилеглий території.
3. Схема та порядок оповіщення при виникненні надзвичайних ситуацій.
4. Схема маршруту пересування до місця безпечного розміщення.
5. Порядок дій працівників при виникненні надзвичайних ситуацій, які характерні для даного об'єкта освіти, а також при несприятливих побутових або нестандартних ситуаціях.
6. Порядок дій працівників загальноосвітнього навчального закладу при терористичному акті.
7. Список груп особового складу загальноосвітнього навчального закладу.
8. Телефони спеціальних служб (швидкої допомоги, міліції, пожежної безпеки, газового господарства та інші).
9. Сезонні пам'ятки батькам.
10. Алгоритм дій батьків в разі НС вдома.

Наказ про підготовку та проведення Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності в загальноосвітньому навчальному закладі (зразок)

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ № ____
СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н А К А З

2.10. 201_ р

№ ____

Про проведення Тижня знань безпеки життєдіяльності в школі

На виконання Законів України «Про дорожній рух», «Про охорону праці», Кодексу Цивільного захисту України, спільного наказу Міністерства освіти і науки України та державної служби України з надзвичайних ситуацій від 16 квітня 2014 року № 462/204 «Про проведення Тижнів знань з основ безпеки життєдіяльності у дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України», наказу Міністерства освіти і науки України від 26.11.2015 № 1242 «Про заходи щодо поліпшення профілактики з попередження побутового травматизму серед дітей», Плану першочергових заходів з профілактики травматизму невиробничого характеру у Сумській області на 2016 рік, рішення виконавчого комітету Сумської міської ради «Про основні напрямки підготовки і завдання цивільного захисту міста Суми на 2016 рік» від 22.12.2016 № 715 та з метою збереження життя і здоров'я дітей, учнівської молоді

НАКАЗУЮ:

1. Провести Тиждень знань з основ безпеки життєдіяльності 17.10. - 21.10. 201_ р.

2. Затвердити план рекомендованих заходів Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності та План підготовки та проведення Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності (додаються).

3. Заступникам директора з навчально-виховної роботи _____, _____, з виховної роботи _____,
піб піб піб

класним керівникам 1-11-х класів:

3.1. Забезпечити виконання заходів.

3.2. Залучити максимальну кількість учнів до участі в заходах «Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності».

3.3. Звернути увагу на органічне поєднання класної і позакласної діяльності, практичну спрямованість заходів, врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, їх інтересів і здібностей.

4. Класним керівникам 1-11 класів провести з учнями позапланові інструктажі з питань протипожежної безпеки, з безпечної поведінки на вулицях, водоймах, льоду.

5. Бібліотекарю Школи _____ організувати виставки тематичної літератури з Правил дорожнього руху та протипожежної безпеки, поновити стенди з навчальної літератури.

6. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступника з навчально-виховної роботи _____.

Рекомендовані заходи щодо підготовки та проведення Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності **Понеділок 17.10.201_р.**

1. Проведення міні-лекторію під рубрикою «Це повинен знати кожен». Правила поведінки в зимовий період: «Переохолодження організму. Відмороження».

2. Проведення виховної години: «Твоя безпека залежить від твоєї поведінки».

3. Проведення конференції на тему: «Сучасні проблеми безпеки життєдіяльності».

Вівторок 18.10.201_р.

1. Проведення міні-лекторію під рубрикою «Це повинен знати кожен». Правила поведінки в зимовий період: «Обережно, ожеледиця!», «Небезпечні бурульки».

2. Проведення брейн-рингу серед команд старшокласників на тему: «Надзвичайні ситуації. Порядок дій у разі їх загрози або виникнення».

3. Проведення конкурсу стінгазет для учнів молодших та середніх класів «Безпечна поведінка на канікулах» або «Правила безпеки в повсякденному житті».

Середа 19.10.201_р.

1. Проведення міні-лекторію під рубрикою «Це повинен знати кожен». Правила поведінки в зимовий період: «Небезпечні забави. Тонкий лід».

2. Проведення вікторини для учнів середніх класів: «Правила безпечної поведінки в повсякденному житті».

3. Презентація гуртка «Юних рятувальників» за програмою Всеукраїнського громадського дитячого руху «Школа безпеки».

Четвер 20.10.201_р.

1. Проведення міні-лекторію під рубрикою «Це повинен знати кожен». Правила поведінки в зимовий період: «Профілактика інфекційних захворювань», «Обережно, грип».

2. Проведення дебатів серед учнів старших класів: «Твоє життя - твій вибір».

3. Проведення екскурсії в пожежно-технічній виставці Управління ДСНС України в Сумській області.

П'ятниця 21.10.201_ р.

1. Проведення міні-лекторію під рубрикою «Це повинен знати кожен». Правила поведінки в зимовий період: «Новий рік. Святкуємо без пригод», «Обережно, петарди!».

2. Перегляд та обговорення відеоматеріалів, відеофільмів про надзвичайні ситуації та правила поведінки під час їх виникнення.

3. Підведення підсумків тижня. Нагородження переможців конкурсів, змагань, активних учасників тижня.

Директор

Сумської загальноосвітньої

школи I-III ступенів № _____

_____ підпис під

План підготовки до проведення Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор КЗ Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № ____ Сумської міської ради Сумської області

_____ ПІБ
підпис _____
« ____ » _____ 201_ р.

План підготовки та проведення «Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності» 17.10.201_ року по 21.10.201_ року

№ з.п .	Заходи	Термін проведення	Відповідальний
1	Видати наказ про проведення «Тижня знань з основ життєдіяльності».	до 10.10 201_ р.	Директор школи
2	Скласти графік проведення «Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності»	до 10.10.201_ р.	Заступник директора з НВР
3	Провести оперативно – методичні наради з педагогами щодо організації та проведення в школі «Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності».	14.10.201_ р.	Заступник директора з НВР
4	Організувати вивчення та розміщення наглядної агітації з заходами безпеки життєдіяльності у холах та вестибюлях школи.	до 14.10.201_ р.	Педагог-організатор
5	Організувати виставку тематичної літератури з Правил дорожнього руху та протипожежної безпеки.	до 17.10. 201_ р.	Бібліотекар школи
6	Провести в школі «Тиждень знань з основ безпеки життєдіяльності»	17-21.10. 201_ р.	Заступник директора з НВР
7	Оформити стенд дитячих малюнків щодо дотримання правил пожежної безпеки, безпечної поведінки вдома та на вулиці.	17-18.10. 201_ р.	Вчителі малювання, «Основ здоров'я»
8	Провести позапланові інструктажі учнів з питань протипожежної безпеки, з безпечної поведінки на вулицях, водоймах, льоду.	17.10.201_ р.	Класоводи, класні керівники
9	Організувати проведення батьківських зборів з теми	17.10.201_ р.	Класоводи, класні керівники

	запобігання невиробничого травматизму серед дітей.		
6	Практичне заняття з учнями 9-11-х класів за участю медичної сестри школи на тему «Профілактика отруєнь, захворювань органів системи травлення», «Правила надання першої медичної допомоги»	18.10.201_р.	Класні керівники.

Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту у загальноосвітніх навчальних закладах. Зразки документів

Методичні рекомендації визначають єдині підходи до організації та проведення практичного навчання з питань дій у випадку загроз та виникнення наслідків надзвичайних ситуацій (далі - НС), безпеки життєдіяльності та цивільного захисту (далі - ЦЗ) учасників навчально-виховного процесу.

Об'єктове тренування з питань цивільного захисту – форма практичної підготовки педагогічного складу та працівників, зокрема керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, що визначає в цілому готовність загальноосвітніх навчальних закладів до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації.

Тренування з учасниками навчально-виховного процесу щодо дій у надзвичайних ситуаціях та при виникненні пожеж проводяться щорічно.

Метою проведення даного тренування є комплексне відпрацювання їх учасниками дій з організації та здійснення заходів з питань цивільного захисту, передбачених планами реагування у разі загрози виникнення або виникнення наслідків надзвичайних ситуацій.

Тривалість проведення тренування залежить від часу, необхідного на виконання практичних заходів, специфіки навчального закладу, кількості тих, кого навчають, навчальної мети і завдань, поставлених перед учасниками тренування.

Тренування проводяться на навчально-матеріальній базі, що включає територію та будівлю закладу, підготовлені навчальні місця.

Керівник тренування (керівник навчального закладу) несе повну відповідальність за підготовку, організацію і якість його проведення.

ДСНС України та її територіальні органи здійснюють методичне керівництво і контроль за періодичністю проведення об'єктових тренувань з питань цивільного захисту та ведуть їх облік.

Об'єктове тренування з питань цивільного захисту в навчальних закладах проводиться без переривання навчального процесу. Тренування передбачають 3 етапи: підготовчий період; період проведення тренування; розбір його результатів.

Підготовчий період об'єктового тренування

Успіх проведення тренування значною мірою залежить від його завчасного задуму (визначення теми і мети тренування, чіткого керівництва та правильного визначення складу учасників) та підготовки.

На основі аналізу проведення попередніх тренувань та ймовірних загроз, моделювання виникнення можливих наслідків надзвичайних ситуацій характерних для даного регіону, можливостей навчального закладу, керівник тренування визначає тему і мету тренування.

Підготовка учасників тренування здійснюється з урахуванням характеру діяльності, особливостей територіального розміщення, метеорологічних і сейсмологічних умов, кваліфікації учасників, стану цивільного захисту у навчальному закладі. На цьому етапі проводиться підготовка навчальних місць, засобів імітації, перевірка об'єктової системи оповіщення.

Підготовка та проведення об'єктового тренування здійснюється особисто керівником навчального закладу на підставі виданого ним наказу. До участі у тренуванні залучаються усі працівники навчального закладу. Залучення учнів до відпрацювання навчальних питань, які потребують їх участі (евакуація тощо) проводиться у найбільш зручний для навчального закладу час.

Для підготовки тренування та контролю за діями тих, хто навчається, призначається штаб керівництва тренуванням:

відповідальна особа з питань ЦЗ (заступник або посадова особа, яка виконує обов'язки керівника на час його відсутності);

заступник відповідальної особи (вчитель предмету «Захист Вітчизни»);

помічник відповідальної особи (вчитель фізики, хімії, біології, інженер з охорони праці);

відповідальна особа з імітації (вчитель трудового навчання).

Варіанти штатних посад закладу залежать від вибраної теми та змодельованої ситуації.

Підготовчий період об'єктового тренування включає:

проходження керівником навчального закладу відповідного навчання у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, у тому числі з питань пожежної безпеки;

проходження відповідальною особою з питань ЦЗ керівництва відповідного навчання у навчально-методичному центрі цивільного захисту та безпеки життєдіяльності;

проходження педагогічними та іншими працівниками навчального закладу навчання за програмами загальної підготовки;

проведення комісією навчального закладу, яку очолює сам керівник і до складу якої включається представник відповідного територіального органу ДСНС України, попереднього контролю знань і умінь тих, хто навчається за програмою загальної підготовки;

інформування керівником навчального закладу напередодні проведення тренування сусідніх суб'єктів господарювання про відповідні заходи;

відпрацювання та розробка розпорядчих і плануючих документів:

1) наказ керівника навчального закладу „Про підготовку та проведення тренування з питань цивільного захисту;

2) календарний план підготовки ОТ;

3) план проведення тренування;

4) план імітації (за необхідністю);

5) проект наказу „Про стан готовності навчального закладу до вирішення завдань цивільного захисту;

6) проект звіту про організацію проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту;

7) звіт про організацію проведення ОТ з питань ЦЗ.

Підготовка до тренування здійснюється на підставі НАКАЗУ керівника навчального закладу „Про підготовку та проведення тренування з питань цивільного захисту, який видається керівником закладу не пізніше 45 днів до його проведення. З моменту видання та доведення до виконавців вимог цього наказу розпочинається безпосереднє планування його заходів.

Відповідно до вимог наказу розробляється ПЛАН проведення тренування, який затверджується керівником навчального закладу і погоджується з територіальним органом управління освітою.

План проведення є основним документом, який визначає хід тренування, послідовність відпрацювання навчальних питань, розробляється текстуально з такими додатками: план об'єкта з графічним показом навчальних місць, переліком засобів імітації. План імітації може відпрацьовуватися окремо.

Кількість та зміст етапів визначається керівником тренування з таким розрахунком, щоб розкривалася тема та досягалася мета тренування у відведений для його проведення час. Як правило, тренування проводиться у 2 етапи.

Період проведення об'єктового тренування

На першому етапі тренування, при загрозі виникнення надзвичайних ситуацій в режимі підвищеної готовності, відпрацьовуються наступні навчальні питання:

1) оповіщення та збір керівного складу, збір та уточнення даних обстановки, що склалася, їх оцінка та аналіз;

2) уточнення Плану реагування на надзвичайні ситуації та завдання керівного складу;

3) перевірка готовності до дій за призначенням відповідальних осіб.

При цьому особливу увагу керівництво тренування має приділяти питанням функціонування основної та дублюючої об'єктової системи оповіщення, організації проведення практичних заходів, наявності засобів індивідуального захисту, готовності найпростішого укриття (підвальних приміщень тощо) до укриття учасників навчально-виховного процесу.

На другому етапі, в залежності від змодельованої обстановки (дії в режимі надзвичайної ситуації), відпрацьовуються навчальні питання:

оповіщення учасників навчально-виховного процесу про проведення (за необхідністю, при наявності часу та можливостей):

а) герметизації приміщень або переміщення учасників навчально-виховного процесу в безпечний район (в залежності від ввідної);

дії учасників тренування за сигналом «Увага всім!» Екстрена евакуація» (дії при виникненні НС, пожежі);

контроль за кількістю евакуйованих та доповідь органам управління освітою про прийняті рішення та проведені заходи;

уточнення списків на евакуацію працівників навчального закладу, документації комісії з питань евакуації (відповідальної особи за евакуацію);

проведення тренування з особою (групою осіб) які можуть залучатися до гасіння пожежі.

Змодельовані на цьому етапі навчальні ситуації (ввідні), повинні за своїм змістом відрізнятися одна від одної, щоб дати можливість набути практичних навичок в прийнятті рішень керівним складом закладу.

Особливу увагу на цьому етапі керівництво тренування має приділяти діям: відповідальних осіб, учнів навчального закладу, класних керівників, вчителів, які проводять уроки. Всі учителі повинні вміти користуватись первинними засобами пожежогасіння.

Відпрацювання навчальних питань, які потребують участі учнів (заповнення найпростішого укриття, евакуація тощо) проводиться, як правило, під час великої перерви або в найбільш зручний для навчального закладу час.

Практичні заходи тренування проводяться з імітацією дій у надзвичайних ситуаціях та при виникненні пожеж. Імітація даних заходів залежить від навчальної мети, особливостей навчального закладу, характеру місцевості і наявності імітаційних засобів. Окремі елементи імітації доповнюються відповідними знаками, показниками, прапорцями, пояснювальними написами.

Особи, які беруть участь у тренуванні, зобов'язані дотримуватись вимог безпеки, правил експлуатації обладнання та вимог відповідних інструкцій.

Розбір об'єктового тренування

Розбір є заключною частиною тренування. Мета розбору полягає у визначенні ступеню виконання навчальних завдань, що ставились на тренування.

Під час розбору нагадуються задум, тема, етапи, навчальні питання, склад учасників тренування, загальна обстановка.

Заступники керівника тренування, штаб керівництва тренуванням на основі постійного і всебічного вивчення роботи та дій учасників тренування готують матеріали для загального розбору у вигляді коротких висновків, пропозицій.

При проведенні розбору керівником тренування здійснюється аналіз дій тих, хто навчався, з наведенням фактів і зауважень, здійснюється постановка завдань для усунення виявлених недоліків.

Розбір тренування може проводитись за напрямками:

- оповіщення та збір керівного складу;
- приведення відповідальних осіб (груп) в готовність до дій за призначенням;
- дії відповідальних осіб (груп) за планом тренування;

- екстрена евакуація учасників навчально-виховного процесу;
- робота об'єктової системи оповіщення, зв'язку.

За результатами підсумків тренування видається наказ керівника навчального закладу «Про стан готовності навчального закладу до вирішення завдань цивільного захисту».

У разі необхідності за результатами тренування можуть вноситися уточнення та зміни до Плану реагування на надзвичайні ситуації.

За підсумками об'єктового тренування з питань цивільного захисту про результати його проведення не пізніше 10 днів з часу його закінчення складається звіт про організацію проведення об'єктового тренування у закладі за встановленою формою. Звіт підписується керівником навчального закладу і подається до територіального органу управління освітою та територіального органу ДСНС України.

Зразки документів з підготовки та проведення тренування з цивільного захисту

1. Наказ про підготовку та проведення тренування з цивільного захисту

Сумська загальноосвітня школа № 38 І-ІІІ ст.

НАКАЗ

„29” лютого 201_ року

№ 5

м. Суми

Про підготовку та проведення тренування з питань цивільного захисту

Відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 р., розпорядження керівника органу виконавчої влади (органу місцевого самоврядування) від «__» _____ 201_ р. № ____ та з метою досягнення злагодженості в роботі керівного складу, штабу керівництва тренуванням, відповідальних осіб при виконанні заходів реагування на надзвичайні ситуації, перевірки надійності об'єктової системи оповіщення, перевірки порядку екстреної евакуації учасників навчально-виховного процесу у випадку виникнення надзвичайних ситуацій

НАКАЗУЮ :

26 квітня 201_ року провести об'єктові тренування з питань цивільного захисту за темою «Дії керівного складу навчального закладу при загрозі виникнення надзвичайної ситуації. Дії учасників навчально-виховного процесу при проведенні екстреної евакуації».

2. Призначити штаб керівництва тренуванням для підготовки тренування та контролю за діями тих, хто навчається у складі:

відповідальна особа з питань ЦЗ (Воронов О.Г., директор школи);

заступник (Бур'ян А.Г., заступник директора з навчальної роботи);

помічники (Ярмолик О.І., вчитель математики, Шимків А.Б. вчитель інформатики).

3. До участі у тренуванні залучити:
керівний склад навчального закладу;
відповідальних осіб за оповіщення та зв'язок, охорону громадського порядку, надання домедичної допомоги та гасіння пожежі з якими до 20.04.17 р. провести інструктаж щодо дій згідно затвердженої інструкції – відповідальний голова комісії з НС;

учасників навчально-виховного процесу.

4. Керівнику штабу керівництва тренуванням до 25.4.201_р. забезпечити:

розробку документів з проведення тренування;

підготовку навчально-матеріальної бази, навчальних місць, засобів зв'язку, оповіщення та імітації.

5. Призначити комісію для попереднього контролю знань і умінь тих, хто навчається за програмою загальної підготовки у складі:

Голова комісії - керівник навчального закладу;

Члени комісії – представник територіального органу ДСНС України (за згодою):

- інженер з охорони праці;

- працівники закладу.

6. Інженеру з охорони праці (Чумак І.П.) з усіма учасниками навчально-виховного процесу задіяними на тренуванні провести цільовий інструктаж з дотримання вимог правил безпеки праці та пожежної безпеки.

7. Головному бухгалтеру Кравчук О.П. передбачити фінансові витрати, пов'язані з проведенням тренування, матеріального заохочення його учасників.

8. Готовність до проведення тренування з питань цивільного захисту 25.4.201_р.

9. Наказ довести до керівного складу та штабу керівництва тренуванням.

10. Керівництво тренуванням та контроль за виконанням вимог даного наказу залишаю за собою.

Директор школи

О.Г. Воронов

2. План проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту

ПОГОДЖУЮ
Начальник управління
освіти і науки Сумської міської
ради

А.М. Данильченко

„31” березня 201_ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЗОШ № 38
О.Г. Воронов

„31” березня 201_ р.

План проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту

Тема: «Дії керівного складу навчального закладу при загрозі виникнення надзвичайної ситуації. Дії учасників навчально-виховного процесу при проведенні екстреної евакуації».

Навчальна мета :

- досягнення злагодженості в роботі керівного складу, працівників закладу в цілому при виконанні заходів запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

- перевірка порядку екстреної евакуації учасників навчально-виховного процесу з приміщень будівлі у випадку виникнення надзвичайних ситуацій та їх тренування;

Основні завдання, які ставляться перед учасниками:

- перевірка реальності виконання заходів плану реагування на надзвичайні ситуації;

- перевірка стану найпростішого укриття та порядку її заповнення у випадку виникнення надзвичайних ситуацій;

- перевірка наявності засобів індивідуального захисту;

- перевірка надійності об'єктової системи зв'язку та оповіщення.

Практично відпрацювати дії відповідальних осіб (груп) всіх учасників навчально-виховного процесу в умовах НС (реальність інструкції щодо дій працівників з безпечної швидкої евакуацію учасників навчально-виховного процесу).

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ

Перший етап: "Організація заходів цивільного захисту при загрозі виникнення надзвичайної ситуації "

(режим підвищеної готовності)

З 8.00 до 8.45 26 квітня 201_р.

Навчальні питання:

1.Збір керівного складу, комісії з питань надзвичайних ситуацій, уточнення завдань.

(Схема оповіщення та зв'язку, список керівного складу)

2.Порядок виконання заходів плану реагування при загрозі виникнення:

- стихійного лиха (ураган);

- аварії на хімічно-небезпечних об'єктах з викидом (виливом) небезпечно хімічних речовин;

- пожежі.

(План реагування на надзвичайні ситуації, відомості наявності засобів індивідуального захисту та матеріалів для герметизації приміщень).

Інструкція щодо дій всіх учасників навчально-виховного процесу з швидкої евакуації.

3.Перевірка готовності відповідальних осіб.

(Списки відповідальних осіб, відомості укомплектованості майном та засобами індивідуального захисту).

Другий етап: “Проведення заходів ЦЗ при виникненні надзвичайної ситуації” (режим надзвичайної ситуації)

З 10.20 до 11.30 26 квітня 201_р.

Навчальні питання:

1. Дії керівного складу, відповідальних осіб, учасників навчально-виховного процесу:

а) за сигналом “Увага всім!” АВАРІЯ НА ХІМІЧНО – НЕБЕЗПЕЧНОМУ ОБ’ЄКТІ.

- проведення герметизації приміщень навчального закладу;

б) за сигналом «Увага всім!» ПОЖЕЖА на другому поверсі навчального закладу;

- проведення екстреної евакуації учасників навчально-виховного процесу.

(Схема оповіщення та зв'язку, мегафони, ручні дзвінки, списки учнів різних класів, список керівного складу, документація найпростішого укриття).

2. Проведення тренування:

- з пожежною дружиною – щодо правил користування підручними та первинними засобами пожежогасіння при гасінні осередків загорання.

ХІД ТРЕНУВАННЯ

Час проведення	Зміст навчальних питань	Обстановка на зазначений час та її імітація)	Порядок і зміст роботи керівника тренування, його заступників, помічників	Очікувані дії тих, хто навчається при відпрацюванні кожного навчального питання
Перший етап навчання з 8.00 до 8.45 “26” квітня 201_р.				
з 8.00	1) Збір керівного	3 території Західної Європи	Керівник закладу дає розпорядження	Заступник навчально - 3 -

до 8.15	складу, уточнення завдань	наближається ураган. Швидкість вітру досягає 25 м/с, наближення передбачається через 1-2 години	заступнику з навчально – виховної роботи, негайно оповістити і зібрати керівний склад та комісію з питань НС. Доводить їм обстановку, розпорядження про функціонування районної (міської) ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ в режимі підвищеної готовності. Ставить завдання щодо захисту учасників навчально- виховного процесу від можливих наслідків стихійного лиха	виховної роботи: викликає керівний склад (в тому числі відповідальних осіб), комісію з питань НС; перевіряє їх прибуття і доповідає керівнику закладу
з 8.15 до 8.30	2) Уточнення плану реагування на НС	Обстановка погіршується	Керівник навчального закладу заслуховує повіді, пропозиції керівного складу, комісії з питань НС, дає вказівки та за потребою проводить засідання комісії з питань НС	Заступник з навчально – виховної роботи уточнює план реагування на НС за розділами та пунктами. Керівний склад: - усвідомлює та оцінює обстановку; - дає відповідні пропозиції; - готує розпорядження підлеглим.

Час проведення	Зміст навчальних питань	Обстановка на зазначений час та її імітація)	Порядок і зміст роботи керівника тренування, його заступників, помічників	Очікувані дії тих, хто навчається при відпрацюванні кожного навчального питання
з 8.30 до 10.20	Перевірка готовності відповідальних осіб	Ураган розповсюджується територією області	Із заступниками та відповідальними особами перевіряє наявність майна, приладів, засобів індивідуального захисту	Відповідальні особи готують своїх працівників до дій у НС, приводять майно, засоби індивідуального захисту в готовність без припинення навчального процесу
Другий етап навчання з 10.20 до 11.30 "26" квітня 201_р.				
з 10.20 до 10.40	Дії керівного складу, відповідальних осіб, учасників навчально-виховного процесу за сигналом "Увага всім!" АВАРІЯ НА ХІМІЧНО НЕБЕЗПЕЧНОМУ ОБ'ЄКТІ	Фронт урагану оминув навчальний заклад, але спричинив аварію на ХНО – заклад попадає в зону можливого хімічного зараження. В 10.20 із управління освіти міста поступив сигнал "Увага всім!" АВАРІЯ НА ХІМІЧНО - НЕБЕЗПЕЧНОМУ ОБ'ЄКТІ	Використовуючи дублюючу систему оповіщення навчального закладу (мегафон, дзвінок, посильні), дає розпорядження: «Провести герметизацію приміщень будівлі підручними матеріалами» або Керівник навчального закладу вирішує питання з управлінням освіти щодо переміщення учасників навчально-виховного процесу в безпечний район	Відповідальні особи за оповіщення та зв'язок проводять оповіщення відповідно до схеми. Педагогічні працівники зупиняють навчально-виховний процес. Проводиться герметизація приміщень будівлі: вікон, дверей, вентиляційних отворів. Після узгодження місця безпечного району (будівлі, приміщення) та прибуття транспорту (пішим порядком) проводиться переміщення учасників навчально-виховного процесу.

Час проведення	Зміст навчальних питань	Обстановка на зазначений час та її імітація)	Порядок і зміст роботи керівника тренування, його заступників, помічників	Очікувані дії тих, хто навчається при відпрацюванні кожного навчального питання
з 10.40 до 11.00	Дії керівного складу, відповідальних осіб, учасників навчально-виховного процесу за сигналом “Увага всім!”. ПОЖЕЖА у приміщенні закладу	В 10.40 від вчителя фізики надійшла інформація про виникнення пожежі в кабінеті фізики на другому поверсі	Використовуючи основну систему оповіщення школи (електричний дзвінок – часті дзвінки, радіовузол) дає розпорядження: “Увага всім!” ПОЖЕЖА. Провести екстрену евакуацію Особисто та через заступників, штаб керівництва тренуванням здійснює контроль за виконанням розпорядження	Проводиться екстрена евакуація учасників навчально-виховного процесу за встановленими маршрутами у відповідності до схеми евакуації через основний та запасні виходи. Відповідальні особи за охорону громадського порядку забезпечують організовану екстрену евакуацію учасників навчально-виховного процесу та перевіряють приміщення загального користування, охороняють основні та запасні виходи, діє заборона на повернення людей у будівлі закладу
з 11.00 до 11.05	Контроль кількості евакуйованих та доповідь органам управління освітою про прийняті рішення та проведені заходи		Керівник тренування дає вказівку заступнику з навчально-виховної роботи перевірити кількість евакуйованих учасників навчально-виховного процесу Приймає доповідь заступника з навчально-виховної роботи про кількість евакуйованих Керівник тренування доповідає органу	Класні керівники, вчителі доповідають заступнику з навчально-виховної роботи про кількість евакуйованих

			управління освітою про прийняті рішення та проведені заходи	
Час проведення	Зміст навчальних питань	Обстановка на зазначений час та її імітація)	Порядок і зміст роботи керівника тренування, його заступників, помічників	Очікувані дії тих, хто навчається при відпрацюванні кожного навчального питання
з 11.05 до 11.20	Проведення тренування з відповідальними особами (групами) за гасіння пожежі		Керівник тренування дає розпорядження на проведення тренування відповідальних осіб (груп) за гасіння пожежі	відповідальна особа за гасіння пожежі на навчальному місці розпочинає тренування та коментує дії тих, хто навчається. Проводиться демонстрація гасіння осередку пожежі підручними та первинними засобами пожежогасіння.
з 11.20 до 11.30	Повернення учасників навчально-виховного процесу в будівлю закладу		Керівник тренування дає команду на переведення закладу в режим повсякденного функціонування та повернення учасників навчально-виховного процесу в будівлю закладу	Учасники навчально-виховного процесу повертаються в будівлю закладу

Час закінчення тренування 11.30, підведення підсумків тренування о 15.00 в актовому залі.

Начальник штабу керівництва тренуванням

А.Г. Бур'ян

3. Наказ про стан готовності навчального закладу до вирішення завдань цивільного захисту

Сумська загальноосвітня школа № 38

НАКАЗ

„27” квітня 201_р. м. Суми № 33

Про стан готовності навчального закладу до вирішення завдань цивільного захисту

Відповідно до вимог наказу директора ЗОШ № 38 від “29” лютого 201_р. № 5 проведено об’єктове тренування з питань цивільного захисту на тему: «Дії керівного складу навчального закладу при загрозі виникнення надзвичайної ситуації. Дії учасників навчально-виховного процесу при проведенні екстреної евакуації».

Навчальна мета щодо вдосконалення знань і практичних навичок керівного складу та відпрацювання практичних дій учасниками навчально-виховного процесу в основному досягнута.

У тренуванні брали участь: керівний склад закладу, комісія з питань НС, комісія з питань евакуації, відповідальні особи за організацію зв’язку і оповіщення, охорони громадського порядку, домедичної допомоги, особи (групи) відповідальні за гасіння пожежі, інші працівники.

Оповіщення та збір керівного складу проведені своєчасно. Навчальний заклад забезпечений необхідним майном, засобами індивідуального захисту.

Керівний склад, комісія з питань НС та відповідальні особи показали задовільну підготовку та вміння діяти в умовах ймовірних надзвичайних ситуацій.

В кращу сторону відмічаються дії відповідальних осіб за оповіщення та зв’язок.

Недоліком являється те, що значна частина засобів індивідуального захисту потребує заміни у зв’язку із закінченням терміну її придатності.

За підсумками проведення об’єктового тренування з питань цивільного захисту

НАКАЗУЮ:

1. На підставі аналізу проведених практичних заходів та протоколу комісії з питань НС вважати навчальний заклад готовим до вирішення завдань цивільного захисту.

2. Заступнику з навчально-виховної роботи:

в тижневий термін скласти план усунення недоліків виявлених в ході проведення тренування;

спланувати придбання засобів індивідуального захисту, тощо.

3. За ініціативу та умілі дії в ході тренування:
нагородити грамотою :
інженера з охорони праці Чумак І.П.;
відповідальну особу за організацію оповіщення та зв'язок Колос О.І.
4. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Директор школи

О.Г. Воронов

4. Звіт про організацію проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту

ЗВІТ

про організацію проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту у Сумській ЗОШ № 38

за темою: „Дії керівного складу школи при загрозі виникнення надзвичайної ситуації. Дії учасників навчально-виховного процесу під час екстреної евакуації з приміщень школи”

Тривалість тренування – 4 год.

Керівник тренування - директор школи Воронов О.Г..

До тренування залучались:

керівний склад - 10 осіб;

комісія з питань надзвичайних ситуацій - 5 осіб;

комісія з питань евакуації - 3 особи;

відповідальні особи за напрямками - 20 осіб;

персонал задіяний до гасіння пожежі - 4 особи;

інші працівники - 740 осіб (в тому числі 650 дітей).

1. *Оцінка готовності навчального закладу на період проведення тренування до реалізації плану реагування на надзвичайні ситуації, у тому числі:*

- *якості відпрацювання плануючих документів для організації діяльності закладу з питань цивільного захисту - плануючі документи для організації діяльності закладу з питань цивільного захисту - відпрацьовані;*

стану утримання та підготовки до використання найпростішого укриття використовувалось пристосоване приміщення – підвал;

заходів із завчасного накопичення і підтримання у готовності засобів радіаційного та хімічного захисту – засоби відсутні;

стану підготовки керівного складу та штабу тренування, відповідальних осіб – керівний склад та штаб тренування - підготовлений;

функціонування об'єктової системи оповіщення та організації порядку доведення до учасників навчально-виховного процесу інформації про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації – об'єктова система оповіщення в робочому стані, порядок доведення інформації - відпрацьований;

організації заходів щодо забезпечення пожежної та техногенної безпеки – заходи організовані та проводяться.

Повнота і якість відпрацювання плануючих документів з тренування, доцільність та реальність задуму тренування – плануючі документи з тренування відпрацьовані якісно і в повному обсязі, задум тренування відповідає реальним загрозам.

Відповідність відтворення (імітації) навчальної обстановки характеру діяльності навчального закладу, відповідність ввідних даних щодо обсягу, ступеня деталізації, джерел та часу їх надходження з урахуванням реальних можливостей. Зміст ввідних даних щодо розвитку обстановки - імітація та ввідні відповідають характеру діяльності навчального закладу. Ввідними планомірно нарощувалась та ускладнювалась обстановка.

Оцінка дій керівного складу, штабу тренування:

інформація про загрозу виникнення та виникнення надзвичайної ситуації від управління освіти і науки отримана своєчасно;

збір керівного складу, штабу тренування, комісії з питань надзвичайних ситуацій під час введення режиму підвищеної готовності проведено у встановлені планом реагування терміни;

робота комісії з питань надзвичайних ситуацій організована у відповідності до плану реагування, вжито заходів щодо захисту учасників навчально-виховного процесу;

проведено екстрену евакуацію учасників навчально-виховного процесу згідно з планом евакуації;

відповідальними працівниками здійснено заходи з локалізації та ліквідації надзвичайної ситуації, пожежі із залученням необхідних сил та засобів;

взаємодія з органами управління освітою – організована;

позначення обстановки здійснювалось відповідними показчиками;

керівництво тренування було присутнє на місцях проведення практичних заходів.

Відпрацювання сигналів оповіщення цивільного захисту і дій учасників навчально-виховного процесу за ними - отримання сигналів від управління освіти здійснювалось через секретаря закладу. Учасники навчально-виховного процесу евакуювались відповідно до плану евакуації.

Перелік заходів, виконаних з метою удосконалення складових системи цивільного захисту навчального закладу у період підготовки та проведення тренування з питань цивільного захисту:

- проведений поточний ремонт підвального приміщення;
- закуплено мегафон для оповіщення;
- виготовлено ватно-марлеві пов'язки;
- проведено технічне обслуговування первинних засобів пожежогасіння.

Результати тренування обговорені на засіданні комісії з питань надзвичайних ситуацій навчального закладу (протокол № 3 від “_” квітня 20_ р. додається).

Керівник тренування

О.Г. Воронов

5. Варіанти ввідних для керівництва тренування:

«Отримано інформацію про переведення районної (міської) ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту в режим підвищеної готовності»;

«Отримано інформацію про переведення районної (міської) ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту в режим надзвичайної ситуації»;

«Розлив ртуті у вестибюлі закладу»;

«Розлив хлору (аміаку) на території хімічно небезпечного об'єкту» (поряд із навчальним закладом);

«Пожежа в приміщенні закладу»;

«Замінювання навчального закладу» або «Виявлено підозрілий предмет»;

«Сильний вітер (ураган, буревій)»;

«Отримано інформацію про переведення районної (міської) ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту в режим повсякденного функціонування»

Методика підготовки і проведення протипожежних тренувань. Зразки документів

Згідно з чинним законодавством, навчання працюючого населення за місцем роботи, а також дітей дошкільного віку, учнів та студентів за місцем навчання діям у НС є обов'язковим і здійснюється в робочий час за рахунок коштів роботодавця за програмами підготовки населення діям у НС, а також підчас проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань ЦЗ.

Тренування персоналу підприємств, установ та організацій діям на випадок пожежі (протипожежні тренування) проводяться двічі на рік на всіх суб'єктах господарювання.

У статті, що пропонується, наведено основні принципи алгоритму підготовки та проведення протипожежних тренувань на суб'єктах господарювання, переважно у навчальних і частково лікувальних закладах. У статті зібрані та узагальнені вимоги основних положень нормативно-правових документів чинного законодавства щодо підготовки населення та об'єктових сил цивільного захисту у сфері забезпечення пожежної безпеки на території України.

У навчальних закладах, а також у лікувальних установах із стаціонаром, будинках для людей похилого віку та інвалідів, санаторіях і закладах відпочинку, культурно-просвітніх та видовищних закладах, критих спортивних будівлях і спорудах, готелях, торгових підприємствах (\geq два поверхи) та інших аналогічних за призначенням об'єктах з масовим перебуванням людей такі протипожежні тренування доцільно проводити як тренування з евакуації людей з елементами пожежогасіння.

Керівництво організацією і проведенням тренувань покладається на керівників об'єктів або відповідальних за пожежну безпеку.

Ця стаття пропонує заходи вдосконалення системи підготовки персоналу суб'єктів господарювання, а також дітей дошкільного віку, учнів, студентів до дій в умовах виникнення пожежонебезпечних й інших надзвичайних ситуацій при проведенні протипожежних тренувань, максимально наближених до можливих реальних ситуацій, надбання персоналом об'єктів стійких навичок, необхідних для ухвалення швидких і чітких рішень і виконання дій, необхідних для запобігання небезпечним наслідкам, які можуть мати місце при виникненні пожеж й інших надзвичайних ситуацій.

Узагальнюючи багаторічний досвід проведення протипожежних тренувань, можна зробити висновок, що найбільш доцільними завданнями проведення тренувань є:

1. Підвищення рівня загальних пожежно-технічних знань та навчання персоналу умінню визначати схожі події, Набуття навичок самостійно та швидко приймати доцільні рішення щодо організації гасіння пожежі на початковому етапі. Вдосконалення навичок використання наявних засобів пожежогасіння і проведення робіт із гасіння пожежі й ліквідації наслідків НС;

2. Вдосконалення алгоритму наступних дій при спрацьовуванні установок автоматичного протипожежного захисту, виявленні задимлення або пожежі;

3. Відпрацювання організації негайного повідомлення про виникнення НС або пожежі підрозділу ДСНС України, з інформацією про місцезнаходження

суб'єкта господарювання, місце виникнення НС або пожежі та кількість людей, які перебувають на суб'єкті господарювання;

4. Набуття у персоналу {учнів, студентів) навичок і здатності самостійно, швидко і безпомилково орієнтуватися в ситуації при виникненні загрози пожежі й НС, визначати вирішальний напрям дій і вживати правильних заходів із запобігання або ліквідації пожежі;

5. Навчання прийомам і способам порятунку і евакуації людей (пацієнтів), у першу чергу, осіб з ураженнями опорно-рухового апарату, інвалідів з вадами зору та осіб із психічними захворюваннями і розумовою відсталістю із забезпеченням їх у разі необхідності супроводом, а також евакуації матеріальних цінностей;

6. Підтримка на сучасному рівні професійної й психофізіологічної підготовленості персоналу (дітей дошкільного віку, учнів, студентів), необхідної для здійснення успішних дій, пов'язаних із реагуванням на пожежі й НС, у першу чергу, евакуацією людей, запобігання розвитку пожежі. її локалізації й ліквідації;

7. Навчання навичкам і діям зі своєчасного запобігання можливим аваріям і ушкодженням устаткування, що є наслідком дії небезпечних чинників пожежі й надзвичайних ситуацій;

8. Набуття навичок надання долікарняної допомоги постраждалим від пожежі й при НС, правилам користування засобами захисту, у тому числі, підручними;

9. Перевірка правильності розуміння персоналом (дітьми дошкільного віку, учнями, студентами) своїх дій в умовах пожежі;

10. Перевірка знань технічним персоналом інструкцій, щодо визначення можливості виключення електроенергії;

11. Перевірка знань персоналом (учнями, студентами) місць розташування первинних засобів пожежогасіння, внутрішніх пожежних кранів, систем пожежної сигналізації й пожежогасіння, способів введення їх у дію;

12. Визначення безпечних та ефективних методів гасіння пожежі на обладнанні, особливо в електроустановках, що знаходяться під напругою, та надбання навичок застосування первинних засобів пожежогасіння;

13. Практичне відпрацювання найбільш раціональних прийомів і методів використання наявного спорядження, первинних засобів пожежогасіння, мінімізації доступу повітря до вогню шляхом вимкнення примусової вентиляції, а також зачинення дверей і вікон, які не використовуються для евакуації;

14. Перевірка уміння керівника гасіння пожежі чітко координувати дії учасників з організації ліквідації можливої пожежі до прибуття підрозділу ДСНС;

15. Навчання порядку і правилам взаємодії персоналу суб'єкта господарювання з пожежно-рятувальними підрозділами і медичним персоналом, у першу чергу, організація зустрічі підрозділів ДСНС України та забезпечення їх безперешкодного доступу на територію суб'єкта господарювання. Надання старшому начальникові, який прибув на чолі підрозділу ДСНС, інформації про:

місце вибуху, пожежі, завалу, обрушення конструкцій тощо;

вжиті заходи з евакуації осіб (пацієнтів), які перебувають на суб'єкті господарювання, та відключення мереж енергопостачання;

наявність приміщень, в яких вимкнення електроенергії неможливе (операційні, реанімаційні, дитячі інкубатори);

місця розміщення осіб (пацієнтів), які потребують евакуації, їх кількість і транспортабельність;

місця розташування (складування) небезпечних матеріалів (хімічних реактивів, балонів з газами, рентгенівських плівок, медпрепаратів на основі легкозаймистих рідин);

наявність обладнання з радіоактивними елементами;

місцезнаходження бактеріологічних препаратів.

16. Перевірка результатів навчання персоналу (дітей дошкільного віку, учнів, студентів) з питань пожежної безпеки.

Організація підготовки і проведення тренувань

Графік і тематика об'єктових протипожежних тренувань складаються посадовими особами, призначеними керівником суб'єкта господарювання, кожного року, погоджуються з посадовою особою об'єктового пожежно-рятувального підрозділу (за його наявності) і затверджуються керівником підприємства суб'єкта господарювання.

У графіку вказуються: місяця проведення тренування, вид тренування та структурний підрозділ, що тренується.

Ефективність протипожежних тренувань залежить від правильності їх підготовки і організації проведення, від якості аналітичного опрацювання дій персоналу під час тренування і правильності прийнятих рішень за результатами критичного розбору (обговорення) тренувань після їх завершення.

Ефективність протипожежних тренувань значною мірою залежить також від результатів, досягнутих при інструктажах, що проводяться у рамках загальної програми протипожежної підготовки персоналу. Навчання персоналу під час тренувань виявляється успішнішим, якщо інструктажі проводилися незадовго до початку тренувань, у зв'язку з цим перед початком тренування усі її учасники повинні збиратися в залі, де керівник тренування, використовуючи план евакуації, пояснює завдання кожного учасника.

Протипожежні тренування, в яких бере участь персонал закладу і підрозділу ДСНС (далі - спільні), дозволяють відпрацювати взаємодію і взаєморозуміння персоналу об'єкта і підрозділів ДСНС.

Керівник протипожежного тренування призначає керівника гасіння пожежі (далі - КГП) і під час тренування контролює його дії, а також організовує контроль за діями персоналу за допомогою призначених контролюючих осіб з числа інженерно-технічних працівників (далі - ІТП), які зобов'язані стежити, щоб розпорядження і дії КГП відповідали вимогам діючих на об'єкті правил безпеки праці.

Контролюючі особи зобов'язані:

ознайомитися з планом та програмою протипожежного тренування і очікуваними діями учасників тренування;

відповідно до порядку, передбаченого керівником протипожежного тренування, імітувати умовну пожежу, вчасно і належним чином поставити перед учасниками тренування відповідні завдання;

у разі необхідності вжити заходів із запобігання помилковим діям кожного учасника протипожежного тренування, що можуть призвести до нещасного випадку, аварії, пошкодження обладнання;

робити необхідні записи щодо дій персоналу на протипожежному тренуванні для підбиття підсумків тренування.

План реагування на НС - важлива складова частина підготовки персоналу суб'єкта господарювання. Практичні дії з відпрацювання його положень є основною формою контролю підготовленості персоналу до гасіння пожеж і дій при надзвичайних ситуаціях.

Тренування з евакуації призначається наказом керівника об'єкта про підготовку тренування, в якому визначається мета, дата і час, керівник тренування, начальник штабу тренування. Штаб пожежогасіння створюється керівником протипожежного тренування спільно з КГП. Основними обов'язками адміністративно-технічних працівників, які входять до складу штабу, є; відпрацювання взаємодії з КГП відповідно до зміни ситуації на умовній пожежі, забезпечення виконання заходів з безпеки та медичної допомоги, вирішення інших питань, пов'язаних з протипожежним тренуванням. Начальником штабу тренування розробляється план проведення тренування.

Ефективність проведення тренування багато в чому залежить від дій посередників і самого персоналу. Посередники призначаються з числа ІТП об'єкта, а при спільному тренуванні - додатково з особового складу підрозділу ДСНС. Кількість посередників визначає керівник тренування.

При підготовці посередників керівник тренування повинен:

- ознайомити їх з тактичним задумом тренування і можливими варіантами його проведення;
- організувати вивчення об'єкта, де проводитиметься тренування, розподілити їх за ділянками роботи;
- ознайомити з обов'язками посередників;
- дати вказівки про порядок застосування засобів імітації на умовній пожежі;
- звернути увагу на необхідність дотримання безпеки праці під час тренування.

Посередник зобов'язаний:

- ознайомитися із задумом і рішенням, прийняття якого очікується від осіб, що навчаються в залежності від ситуації;
- відповідно до порядку, передбаченого керівником тренування, імітувати обстановку умовної пожежі, вчасно і в обумовленому місці оголосити ввідні для персоналу;
- у необхідних випадках негайно вживати заходів щодо запобігання помилковим діям будь-якого учасника тренування, які можуть призвести до нещасного випадку, аварії, ушкодження устаткування або порушення технологічного процесу;
- вести необхідні записи про дії персоналу на тренуванні й про виконання ввідних.

Посередники не повинні допускати таких уточнень, які можуть призвести до розкриття тактичного задуму керівника тренування. За наявності засобів, що імітують обстановку умовної пожежі, посередники можуть не ставити ввідні, а вимагати у осіб, що тренуються, практичних дій за ситуацією, яка склалася.

Будь-який учасник тренуванню може уточнювати у посередника дані про обстановку на території умовної пожежі.

При підготовці персоналу керівник тренування повинен довести інформацію щодо об'ємно-планувальних рішень об'єкта;

стану систем протипожежного захисту, у тому числі, оповіщення управління евакуацією людей при пожежі;

задум тренування;

порядок дій при виникненні та розвитку пожежі, порядок дій із самостійного гасіння пожежі, надання першої долікарської допомоги постраждалим та ін.

Доцільно, щоб під час проведення протипожежного тренування персонал мав такі розпізнавальні знаки:

контролюючі - синю розпізнавальну пов'язку на правому рукаві;

керівник гасіння пожежі - червону розпізнавальну пов'язку на правому рукаві з нанесенням відповідного розпізнавального знака;

персонал, що бере участь у тренуванні, - білу пов'язку на правому рукаві.

Ситуацію умовної пожежі під час проведення протипожежних тренувань можна імітувати такими засобами:

осередок пожежі - червоними прапорцями;

зону задимлення - синіми прапорцями;

зону токсичних газів та виділення шкідливих парів - жовтими прапорцями.

Імітація пожежі на тренуваннях має бути наочною і змінюватися контролюючими під час проведення тренування на окремих ділянках відповідно до тактичного задуму керівника тренування. Як засоби імітації пожежі також допускається використання димових шашок, ліхтарів та інших засобів, що створюють необхідну ситуацію.

Для отримання практичних навичок на протипожежних тренуваннях рекомендується застосовувати первинні засоби пожежогасіння, слід проводити гасіння горючих матеріалів у спеціальних противнях або інших негорючих приладдях площею від 1 до 2 кв. м. Установка дек або інших пристроїв для гасіння має бути не ближче 5 м від матеріалів, що згорають, конструкцій, устаткування і будівель.

Забороняється застосовувати для імітації засоби, що можуть викликати пожежу, аварію або завдати ушкоджень приміщенням і устаткуванню, а також травм учасникам тренування.

На суб'єктах господарювання з малочисельним персоналом (до 10 осіб), з окремими працівниками, які отримали незадовільні оцінки при плановому протипожежному тренуванні, а також зі знову прийнятими на роботу, допускається проводити індивідуальні протипожежні тренування, які можуть бути на робочому місці і проходити у формі пояснення і умовного показу дій горіння, а також користування засобами пожежогасіння.

Плани конкретних протипожежних тренувань складаються на підставі затвердженої тематики та затверджуються керівниками суб'єктів господарювання з урахуванням:

аналізу пожеж, що виникли на суб'єктах господарювання відповідної відомчої приналежності;

пожежної небезпеки навчального (лікувального) процесу;

особливостей планування суб'єктів господарювання, а також особливих вимог безпеки праці, що діють на цих суб'єктах господарювання;

межі вогнестійкості будівельних конструкцій, конструктивних особливостей дахового покриття та наявності горючих матеріалів;

введення у роботу нового обладнання, будинків і споруд, експериментальних установок тощо.

У календарному плані визначається тема тренування, його цілі, склад учасників і план підготовки і проведення. У ньому також визначаються етапи підготовки і проведення тренування, завдання штабу, персоналу, посередникам і учасникам з вказівкою місць проведення, часу і відповідальних виконавців. Порядок (етапи) проведення тренування можуть бути визначені як календарним планом затвердженим керівником тренування.

Доцільно, щоб план протипожежного тренування враховував дії учасників протипожежного тренування на весь період їх проведення і передбачав:

організаційні заходи: час і місце тренування, склад учасників та керівників (включаючи КГП від об'єкта та представників ДСНС), призначення контролюючих, визначення засобів зв'язку, підготовку тренажерів тощо;

підготовчі заходи: встановлення засобів і знаків імітації (прапорців, плакатів, пояснювальних написів тощо), інструктаж і розставлення контролюючих, підготовка до роботи засобів пожежогасіння і тренажерів;

оперативні дії: оголошення про виникнення умовної пожежі, введення в роботу засобів імітації, дії учасників протипожежного тренування за оперативним планом пожежогасіння, контроль за ходом протипожежного тренування контролюючими та керівником такого тренування, вмикання або імітація роботи автоматичних установок пожежогасіння і операцій на тренажерах, взаємодія учасників протипожежного тренування з ліквідації умовної пожежі;

взаємодія з ДСНС: їх виклик та зустріч, інструктаж, надання дозволу на гасіння пожежі, надання практичної допомоги в прокладанні рукавних ліній і необхідному заземленні протипожежної техніки, інформація про дії персоналу об'єкта, участь у роботі штабу на пожежі тощо;

забезпечення порядку: оповіщення персоналу, що не бере участь у протипожежному тренуванні, встановлення необхідних перегородок і розстановка контролюючих з метою запобігання проникненню сторонніх осіб на період протипожежного тренування в зону умовної пожежі.

Аналіз результатів протипожежного тренування і підбиття підсумків

Розбір тренування проводиться для оцінки правильності дій при евакуації людей і ліквідації пожежі, передбачених темою тренування, а також для формування заходів, які сприяють зниженню пожежної небезпеки об'єкта та підвищенню рівня безпеки обслуговуючого персоналу.

Розбору підлягають об'єктові, тренування структурних підрозділів, спільні й індивідуальні. Розбір повинен робитися керівником тренування із залученням посередників відразу ж після закінчення тренування. На розборі тренування має бути присутнім увесь персонал, що брав у ньому участь.

Розбір тренування повинен проводитися у такій послідовності:

- керівник повідомляє цілі, завдання і програму проведеного тренування;
- представник об'єкта (при спільному тренуванні) повідомляє про дії обслуговуючого персоналу об'єкта до і після прибуття підрозділів ДСНС;
- керівник гасіння пожежі доповідає керівникові тренування про ситуацію, що склалася на тренуванні, і прийняті ним рішення з ліквідації пожежі, а також із запобігання розвитку аварії, відзначає правильні дії персоналу і недоліки;

- дії КГП уточнює посередник (якщо такий передбачався програмою), який дає оцінку його діям;

- посередники інших ділянок тренування (якщо такі за програмою передбачалися) доповідають про дії персоналу і дають свою оцінку з аналізом помилок учасників тренування;

- керівник тренування з евакуації в ході розбору може вимагати пояснення від будь-якої особи, що бере участь у тренуванні.

При розборі тренування відносно кожного учасника доцільно обговорити наступні моменти: знання плану евакуації; розуміння поставлених завдань і суті процесу, що відбувався; правильність дій при евакуації й ліквідації умовної пожежі; характер допущених помилок і причини їх здійснення; знання посадових інструкцій, знання місць розташування засобів управління устаткуванням; знання апаратури, арматури, захисних засобів з техніки безпеки; первинних і стаціонарних засобів пожежогасіння, їх місцезнаходження і порядку їх застосування; уміння надавати першу допомогу постраждалим від нещасних випадків і пожеж.

На закінчення розбору керівник протипожежного тренування підбиває підсумки і дає оцінку проведеному тренуванню, а також індивідуальну оцінку усім її учасникам.

Якщо при проведенні тренування поставлені цілі не були досягнуті або керівники підрозділів не забезпечили рішення поставлених завдань, то тренування за цією темою доцільно повторити не пізніше, ніж через місяць. Результати тренувань фіксуються у журналі обліку тренувань.

Запропоновані методичні рекомендації з підготовки і проведення тренувань не є узагальнено-приблизними та не повинні використовуватися, як шаблон. Керівництво суб'єктів господарювання зобов'язане зважати на специфіку об'єкта, включати додаткові заходи або виключати такі, без яких, на його думку, не знизиться готовність персоналу вирішувати завдання при виникненні пожежі.

Аналіз результатів попередніх тренувань може виявити необхідність у тих або інших змінах програми, або тривалості тренувань.

Вимоги до планів евакуації

У будівлях та спорудах суб'єктів господарювання, котрі мають ≥ 2 поверхи, у разі одночасного перебування на поверсі > 25 осіб, мають бути розроблені і вивішені на видних місцях плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі. План евакуації повинен складатися з текстової і графічної частини.

У дитячих дошкільних установах, навчальних закладах, лікувальних установах із стаціонаром, будинках для людей похилого віку та інвалідів, санаторіях і закладах відпочинку, критих спортивних будівлях і спорудах, готелях, мотелях, кемпінгах, торгових підприємствах (\geq два поверхи) та інших аналогічних за призначенням суб'єктах господарювання із масовим перебуванням людей (≥ 50 осіб) на доповнення до схемного плану евакуації адміністрація зобов'язана опрацювати інструкцію, що визначає дії персоналу щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей.

Для суб'єктів господарювання, у яких передбачається перебування людей уночі (дошкільні заклади, інтернати, лікарні), інструкції повинні передбачати два варіанти дій: у денний та нічний час. Успіх застосування планів (схем) евакуації залежить від того, наскільки доступно посадовці, відповідальні за забезпечення

пожежної безпеки, в ході проведення первинних протипожежних інструктажів доведуть до співробітників принцип дії цих пристроїв, місцезнаходження ручних пожежних оповіщувачів тощо.

Важливість наявності правильно розроблених планів обумовлена тим, що саме з їх використанням пов'язана ефективність проведення практичних тренувань усіх задіяних в евакуації працівників.

На графічній частині плану поверху мають бути показані: сходові марші, ліфти і ліфтові холи, приміщення, балкони, зовнішні сходи, а також двері сходових маршів, ліфтових холів і двері, що розташовані на шляху евакуації. Креслення плану виконується в масштабі.

Основний шлях евакуації на плані вказується суцільною лінією, а запасний - пунктирною зеленого кольору. Ці лінії мають бути вдвічі товщими ліній плану поверху.

Основний шлях евакуації на поверсі вказується у напрямі не задимлюваних сходових маршів, а також сходів, що ведуть з цього поверху на перший поверх будівлі у вестибюль або безпосередньо назовні. Якщо два сходових марші рівноцінні по захищеності від диму і вогню, то основний шлях вказується до найближчих сходів.

На плані поверху за допомогою символів вказується місце розміщення:

- плану евакуації;
- ручних пожежних оповіщувачів;
- телефонів, з яких можна повідомити в пожежну охорону;
- вогнегасників;
- пожежних кранів;
- установок пожежогасіння.

Порядок дій при пожежі

Своєчасне повідомлення про пожежу керівництву і черговим службам об'єкта після повідомлення до Служби «101» слід також вважати необхідною умовою організації ефективних дій з рятування людей і гасіння пожежі до прибуття підрозділів пожежної охорони. Отримавши сигнал про пожежу, керівництво організації зможе залучити сили і технічні засоби суб'єкта господарювання до здійснення необхідних заходів, що сприяють запобіганню розвитку пожежі й задимленню приміщень будівлі.

Необхідно перевірити включення в роботу автоматичних систем пожежогасіння і димовидалення, припинити виробничі роботи у будівлі, вивести за межі небезпечної зони всіх працівників, що не беруть участь у гасінні пожежі.

Черговий електрик (завгосп), прибувши до місця пожежі, повинен оцінити ситуацію, спрогнозувати можливість утворення нових вогнищ вогню на іншому електроустаткуванні й вибрати (при необхідності) адекватну загрози схему вимкнення електроенергії.

Працівники групи з охорони громадського порядку (чергові охоронці) закладу, отримавши повідомлення про пожежу, до прибуття пожежної охорони вживають заходів із звільнення під'їздів до будівель від машин, а також забезпечують порядок у районі вогнища пожежі до прибуття співробітників міліції.

Перелік документів, що оформляються при підготовці для тренування з евакуації з елементами пожежогасіння

1. Наказ про підготовку і проведення тренування

НАКАЗ

“ _____ ” _____ 20__ р.

м. Суми

На вимоги керівних документів з питань цивільного захисту та з метою підтримки на сучасному рівні професійної й психофізіологічної готовності персоналу, необхідної для здійснення успішних дій з евакуації, запобігання розвитку пожежі, його локалізації й ліквідації, а також навчання порядку і правилам взаємодії персоналу об'єкта з підрозділами ДСНС.

Наказую:

1. Провести протипожежне тренування (ППТ) з евакуації людей і гасінню умовної пожежі “ _____ ” _____ 20__ року.
2. Начальником штабу підготовки і проведення протипожежного тренування призначити заступника керівника СГ, який відповідає за пожежну безпеку підприємства _____ (П.І.Б.).
3. Начальникові штабу тренування:
представити на затвердження документи з підготовки і проведення тренування в термін до “ _____ ” _____ 20__ року;
завершити підготовчу роботу до “ _____ ” _____ 20__ року.
4. Інженерові з охорони праці _____ (П.І.Б.) провести комплекс заходів щодо запобігання травматизму у період проведення тренування.
5. Керівництво підготовкою і проведенням протипожежного тренування, а також контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Керівник (СГ)

_____ (П.І.Б.)

2. План проведення протипожежного тренування

«Затверджую»

Керівник _____

" ____ " _____ 20__ р.

ПЛАН

проведення протипожежного тренування

I. Організаційні заходи:

1. Тема: «Евакуація персоналу і гасіння умовної пожежі».

2. Навчальні цілі протипожежного тренування:

навчання персоналу умінню ідентифікувати небезпечну подію, перевірка готовності персоналу до евакуації й проведення робіт з гасіння пожежі;

підтримка на сучасному рівні професійної й психофізіологічної готовності персоналу, необхідної для здійснення дій з усунення порушень у роботі, пов'язаних з пожежею, а також з евакуації людей, запобігання розвитку пожежі, її локалізації й ліквідації;

навчання навичкам і діям із запобігання можливим аваріям і пошкодженням устаткування, що є наслідком дії небезпечних чинників пожежі, навчання правилам надання долікарської допомоги постраждалим на пожежі, правилам користування індивідуальними засобами захисту;

навчання порядку і правилам взаємодії персоналу об'єкта з підрозділами ДСНС і медичним персоналом;

відпрацювання у персоналу навичок і здатності самостійно, швидко і безпомилково орієнтуватися в ситуації при виникненні загрози пожежі або самої пожежі, визначати вирішальний напрям дій і вжиття заходів із запобігання та ліквідації пожежі;

відпрацювання організації негайного виклику підрозділів ДСНС і наступних дій при спрацьовуванні установок автоматичного протипожежного захисту, виявленні задимлення або пожежі;

навчання прийомам і способам порятунку й евакуації людей і матеріальних цінностей;

перевірка результатів навчання персоналу з питань пожежної безпеки;

перевірка уміння керівника гасіння пожежі чітко координувати дії учасників з організації ліквідації можливої пожежі до прибуття підрозділу ДСНС (міста, району).

3. Час проведення протипожежного тренування – ППТ провести:

“ ____ ” _____ 20__ р. з “ ____ ” “ ____ ” _____ 20__ р. до “ ____ ” “ ____ ” _____ 20__ р.

4. Місце проведення ППТ – адміністративно-службовий, виробничі корпуси підприємства та прилегла територія.

5. Склад учасників ППТ: керівний склад, ІТП, особовий склад добровільної пожежної дружини (ДПД), санітарного поста, ланки охорони громадського порядку (ОГП), персонал СГ, співробітники ДСНС (за погодженням).

6. Посередники на тренуванні:

адміністративно-службовий корпус – головний бухгалтер підприємства _____ (П.І.Б.);

цех №1 – начальник цеху _____ (П.І.Б.);

цех №2 – начальник цеху _____ (П.І.Б.);

цех №3 – начальник цеху _____ (П.І.Б.);

добровільна пожежна дружина – головний інженер підприємства
_____ (П.І.Б.);

санітарний пост – фельдшер медичного пункту _____ (П.І.Б.);

ланка охорони громадського порядку – інженер з охорони праці
_____ (П.І.Б.).

7. Засоби зв'язку – стаціонарні телефонні апарати, селекторний зв'язок, мобільний зв'язок.

II. Підготовчі заходи:

1. Проведення занять з усіма категоріями співробітників і ІТП.

2. Проведення додаткового інструктажу із співробітниками, що відповідають за стан систем автоматичного протипожежного захисту об'єкта, первинних засобів пожежогасіння і шляхів евакуації; перевірка стану засобів автоматичного протипожежного захисту об'єкта, первинних засобів пожежогасіння і шляхів евакуації.

3. Проведення занять із співробітниками на тему: "Правила безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з пожежами".

4. Інструктаж і розстановка посередників, підготовка наявних засобів пожежогасіння.

5. Установка імітації, засобів і знаків (прапорців, плакатів, пояснювальних написів).

III. Оперативні дії:

1. Проведення тренування (подача сигналу про виникнення умовної пожежі, проведення евакуації, гасіння умовної пожежі, організація зустрічі співробітників ДСНС).

2. Розбір тренування.

3. Підготовка довідки за підсумками підготовки і проведення тренування з евакуації і гасіння умовної пожежі.

4. Підготовка наказу за підсумками тренування з постановкою завдань щодо усунення виявлених недоліків.

Заступник керівника –
начальник штабу тренування

_____ (П.І.Б.)

3. Календарний план підготовки і проведення протипожежного тренування

Затверджую

Керівник (СГ) _____

“ ____ ” _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН підготовки і проведення протипожежного тренування _____ (СГ)

№ з/п	Заходи	дата і час п-ня	Місце п-ння	відповідальний виконавець	Відмітка про в-ння
1.	Доведення вказівок щодо розробки документів із проведення тренування до керівного складу	« ____ » ____ 20__ р.	Кабінет керівника	Керівник тренування	
2.	Доведення плану підготовки проведення тренування, а також методичних матеріалів до співробітників.	« ____ » ____ 20__ р.	Актовий зал	Заступник керівника-начальник штабу тренування	
3.	Доведення плану підготовки проведення тренування, а також обов'язків (проведення наради) до посередників	« ____ » ____ 20__ р.	Актовий зал	Заступник керівника-начальник штабу тренування	
4.	Проведення додаткового інструктажу із співробітниками, що відповідають за стан систем автоматичного протипожежного захисту _____ (СГ).	« ____ » ____ 20__ р.	Актовий зал	Заступник керівника-начальник штабу тренування	
5.	Перевірка стану засобів автоматичного протипожежного захисту _____ (СГ), первинних засобів пожежогасіння і шляхів евакуації; установка засобів імітації, облаштування місця джерела відкритого вогню, позначення безпечних районів розташування евакуйованих, місця розташування санітарного поста	« ____ » ____ 20__ р.	Адміністративні та виробничі будівлі, прилегла до них територія	Головний інженер підприємства	
6.	Доповідь керівнику про готовність співробітників і закладу до проведення тренування	« ____ » ____ 20__ р.	Кабінет керівника	Заступник керівника-начальник штабу тренування	
7.	Практичне проведення ППТ: — подача сигналу про виникнення умовної пожежі; — проведення евакуації; — гасіння умовної пожежі; — організація зустрічі співробітників ДСНС	« ____ » ____ 20__ р. ____ ч. __ хв. ____ ч. __ хв. ____ ч. __ хв. ____ ч. __ хв.	Адміністративні та виробничі будівлі, прилегла до них територія	Керівник	

7.	Підготовка довідки за підсумками підготовки і проведення тренування з евакуації і гасіння умовної пожежі	« ____ » ____ 20__ р.		Заступник керівника-начальник штабу тренування	
8.	Підготовка наказу за підсумками тренування з постановкою завдань із усунення виявлених недоліків	« ____ » ____ 20__ р.		Керівник	

Заступник керівника
начальник штабу тренування

_____ (П.І.Б.)

4. Довідка про підсумки організації підготовки і проведення загальнооб'єктового тренування на тему: «Евакуація персоналу і гасіння умовної пожежі»

На виконання наказу директора від « ___ » _____ 20__ року «Про проведення тренування із евакуації і гасіння умовної пожежі» на _____(СГ) проведено протипожежне тренування.

Заходи проводилися відповідно до затвердженого керівником СГ планом проведення тренування, що включає три етапи.

У період організаційного та підготовчого етапів проводилися теоретичні й практичні заняття з усіма категоріями співробітників і перевірка систем автоматичного протипожежного захисту об'єкта.

На третьому етапі тренування було імітовано виникнення вогнища займання в _____ суб'єкта господарювання ____ год. _____ хв.

Виникнення вогнища займання було виявлене технічним працівником, який передав повідомлення про задимлення співробітникам охорони.

У ____ год. _____ хв. охоронцем увімкнена система оповіщення, організовано відкриття запасних виходів, повідомлено в пожежну охорону місце, час, адресу виникнення пожежі.

У ____ год. _____ хв. заступником керівника з адміністративно-господарської частини віддана вказівка черговому електрику - вимкнути загальне електропостачання.

У ____ год. _____ хв. розпочата загальна евакуація з суб'єкта господарювання.

У ____ год. _____ хв. ланка пожежогасіння приступила до гасіння умовної пожежі.

У ____ год. _____ хв. евакуація завершена.

Порядок евакуації був порушений неправильними діями співробітників ділянки _____, які опинившись у заблокованому димом приміщенні, відчинили вікно для подачі сигналу, не ущільнили вологими ганчірками дверне полотно.

У ____ год. ____ хв., після евакуації, персонал було зібрано у дворі суб'єкта господарювання у повному складі.

У ____ год. ____ хв., санітарний пост надав домедичну допомогу постраждалому на пожежі.

Керівником тренування підбиті підсумки підготовки і проведення евакуації співробітників і гасіння умовної пожежі.

Керівником зазначено, що підсумки тренування в цілому позитивні, усі системи автоматичного протипожежного захисту спрацювали, цілі й завдання тренування досягнуті. В той же час, у зв'язку з неправильними діями співробітників, що виявилися заблокованими у приміщенні, необхідно провести додаткові заняття з усіма категоріями персоналу щодо правил поведінки при пожежі з прийняттям заліків.

Заступник керівника–
начальник штабу тренування

_____ (П.І.Б.)

5. Про підсумки підготовки і проведення протипожежного тренування

НАКАЗ
№ _____

" ____ " _____ 20__ р.

м. Суми

**Про підсумки підготовки
і проведення протипожежного
тренування**

" ____ " _____ 20__ р. у _____ (СГ) було проведене протипожежне тренування з персоналом СГ.

За підсумками проведених заходів наказую:

1. Визнати задовільними підготовку і проведення тренування з евакуації і гасіння умовної пожежі на СГ.

2. Заступникові керівника _____ (П.І.Б.) підготувати матеріали щодо дій співробітників при проведенні тренування у термін до " ____ " _____ 20__ року.

3. Провести позапланові інструктажі з працівниками СГ щодо дій при пожежі.

4. Головному бухгалтеру підприємства в установленому порядку: спланувати виділення коштів на наступний рік на закупівлю п'яти пожежних рукавів, трьох захисних костюмів для ДПД, семи медичних аптечок АІМЗ, 20 метрів тканини для виготовлення ІЗЗ;

видати грошову винагороду в розмірі п'яти неоподаткованих мінімумів – відповідальному за стан систем автоматичного протипожежного захисту _____ (П.І.Б.).

5. Вказати _____ (П.І.Б. та посада) на незадовільну підготовку підлеглих з питань ЦЗ.

6. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника керівника _____ (П.І.Б.).

Керівник _____ (П.І.Б.)

6. Журнал обліку протипожежних тренувань

**Журнал
обліку протипожежних тренувань
Загальна оцінка протипожежного тренування**

Дата проведення тренувань	Тема і місце проведення протипожежного тренування	Інформація про учасників		Оцінки учасників тренування	Підпис учасника тренування	Зауваження та пропозиції, відмітка про виконання пропозицій та зауважень
		Прізвище, ім'я, по батькові	Посада			
1	2	3	4	5	6	7
“ ” 20__ р.	“Евакуація персоналу і гасіння умовної пожежі”		Заступник керівника – начальник штабу тренування	“добре”		Звернути увагу на більш ретельну підготовку ДПД
“ ” 20__ р.	“Евакуація персоналу і гасіння умовної пожежі”		Головний бухгалтер підприємства	“добре”		Звернути увагу на ефективнішу співпрацю з фахівцем з ЦЗ щодо укомплектування груп майном до установлених норм.
“ ” 20__ р.	“Евакуація персоналу і гасіння умовної пожежі”		Начальник цеху №1	“незадовільно”		Провести заняття з підлеглими щодо дій при виникненні пожежі до “ ” 20__ р.
“ ” 20__ р.	“Евакуація персоналу і гасіння умовної пожежі”		Начальник цеху №2	“задовільно”		
“ ” 20__ р.	“Евакуація персоналу і гасіння умовної пожежі”					

Загальна оцінка протипожежного тренування

Підписи:

Керівник
тренування

Контролюючі
особи
(якщо
призначалися
)

*Примітка * Журнал нумерується і індурується.*

Додатки

Додаток 1 Інформаційно-довідковий куточок ЦЗ

Додаток № 1.1

1. Кодекс цивільного захисту України:

1. Стаття 40. Навчання працюючого населення

1). Навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є обов'язковим і здійснюється в робочий час за рахунок коштів роботодавця за програмами підготовки населення діям у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

2). Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту визначається центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

3). Для отримання працівниками відомостей про конкретні дії у надзвичайних ситуаціях з урахуванням особливостей виробничої діяльності суб'єкта господарювання у кожному суб'єкті господарювання обладнується інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту.

4). Особи під час прийняття на роботу та працівники щороку за місцем роботи проходять інструктаж з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях.

5). Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, мають попередньо пройти спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

6). Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань цивільного захисту, зокрема з пожежної безпеки, забороняється.

7). Програми навчання з питань пожежної безпеки погоджуються з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

2. Стаття 41. Формування культури безпеки життєдіяльності населення. Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку

1). Культура безпеки життєдіяльності населення - це сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і норм поведінки, спрямованих на підтримання самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки.

2). Популяризація культури безпеки життєдіяльності серед дітей та молоді організовується і здійснюється центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, громадськими організаціями шляхом:

- проведення шкільних, районних (міських), обласних та всеукраїнських змагань з безпеки життєдіяльності;
- проведення навчально-тренувальних зборів і польових таборів;
- участі команд-переможниць у заходах міжнародного рівня з цих питань.

3). Навчання учнів, студентів та дітей дошкільного віку діям у надзвичайних ситуаціях та правилам пожежної безпеки є обов'язковим і здійснюється під час навчально-виховного процесу за рахунок коштів, передбачених на фінансування навчальних закладів.

4). Навчання дітей дошкільного віку діям у надзвичайних ситуаціях та запобігання пожежам від дитячих пустощів з вогнем проводиться шляхом формування у них поведінки, відповідної віку дитини, щодо власного захисту та рятування.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444:

Для отримання працівниками відомостей про конкретні дії у надзвичайних ситуаціях на підприємстві, в установі та організації обладнується з урахуванням особливостей виробничої діяльності інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту, що є частиною приміщення загального користування, у якій тематично оформляються стенди, розміщуються схеми, навчальні посібники і зразки, передбачені програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

Тематичне наповнення інформаційно-довідкового куточка визначається з урахуванням заходів, передбачених планом реагування на надзвичайні ситуації, та містить інформацію про наявні можливості та ресурси підприємства, установи, організації з протидії небезпечним факторам, що ймовірні для місця їх розташування.

Схема куточка

КАРТА РАЙОНУ

з позначеними на ній місцями розташування закладу, можливої техногенної, природної, екологічної небезпеки (витяг з Паспорту ризику району)

Коротка характеристика можливих НС в Сумській області

Землетрус - підземні поштовхи і коливання земної поверхні, що виникають внаслідок раптових зміщень і розривів в земній корі або верхній частині мантії Землі, які передаються на великі відстані у виді пружних коливань.

Зсув - переміщення мас гірських порід по схилу під дією власної ваги і додаткового навантаження внаслідок підмиву схилу, перезволоження, сейсмічних поштовхів та інших процесів.

Повінь - щорічне затоплення від тривалого підйому рівня води території місцевості, що прилягає до ріки, озера або водосховища, яке повторюється в один і той же період сезону.

Паводок - фаза водного режиму ріки, яка може багатократно повторюватися в різні сезони року, що характеризується інтенсивним, короточасним збільшенням витрат і рівнів води, які викликаються дощем або інтенсивним таненням снігу під час відлиги.

- підвищення рівня ґрунтових вод, що порушують нормальне використання території, будівництво і експлуатацію розташованих на ній об'єктів.

Ураган - вітер руйнівної сили і великої тривалості, швидкість якого більше 32 м/с.

Смерч - сильний малий за масштабами атмосферний вихор діаметром до 1000 м, в якому повітря обертається з швидкістю до 100 м/с, що має велику руйнівну силу.

Шквал - різке не тривале посилення вітру до 20-30 м/с і більше, що супроводжується зміною його напрямку, яке поєднано з конвективними процесами.

Протяжний дощ - рідкі атмосферні опади, що випадають безперервно або майже безперервно протягом декількох діб, які можуть визвати повені, затоплення і підтоплення.

Гроза - атмосферне явище, що пов'язано з розвитком сильних купчастих дощових хмар, що супроводжується багатократними електричними розрядами між хмарами і земною поверхнею, звуковими явищами, сильними опадами, нерідко з градом.

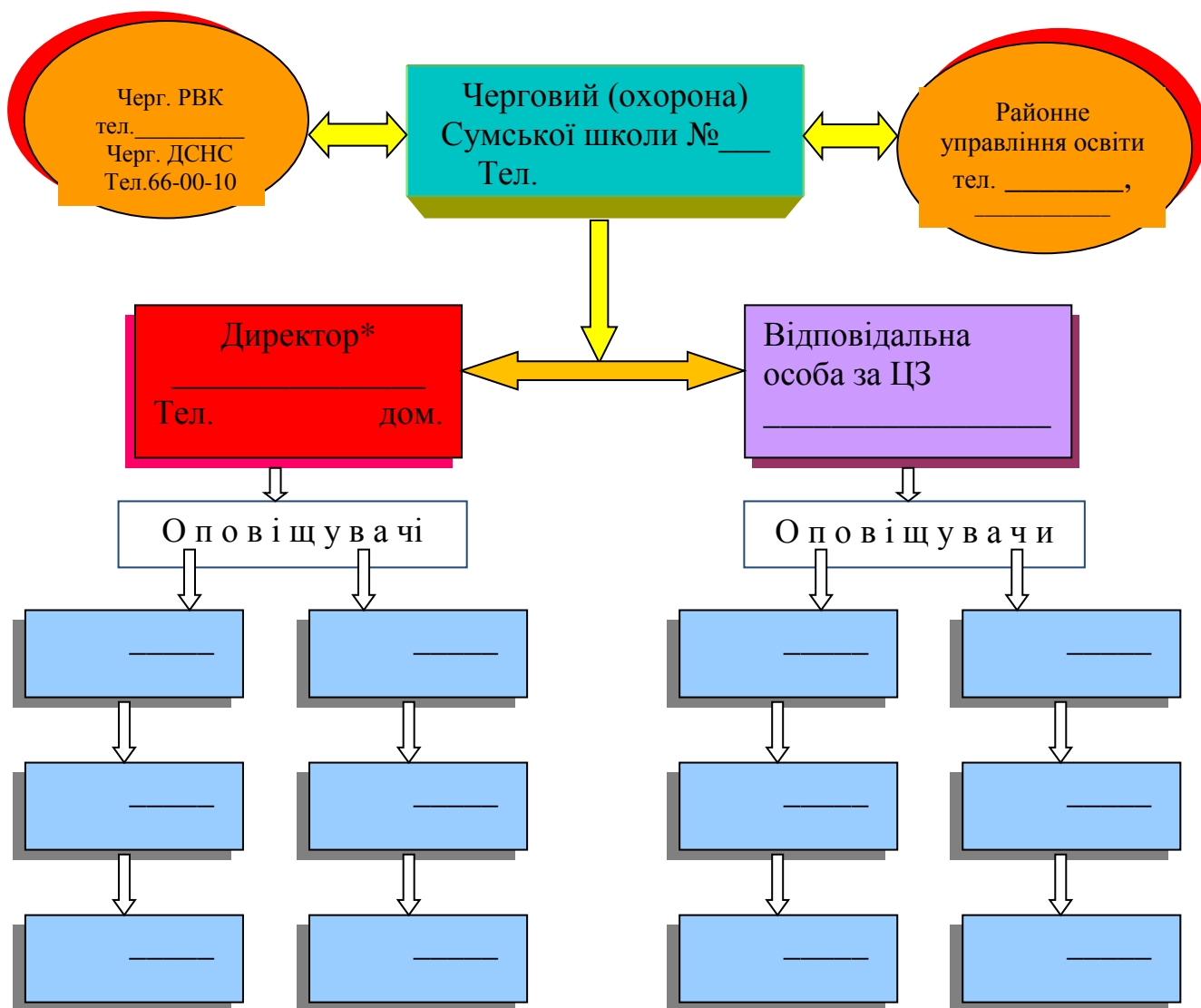
Град - атмосферні опади, що випадають в теплу пору року, у вигляді часток щільного льоду діаметром от 5 мм до 15 см, звичайно разом зі зливовим дощем при грозі.

Ожеледь - шар щільного льоду, що утворюється на земній поверхні і на предметах при намерзанні переохолоджених крапель дощу або туману.

Сильний снігопад - тривале інтенсивне випадання снігу із хмар, що призводить до значного погіршення видимості і перешкоджає руху транспорту.

Епідемія - масове, прогресуюче за часом і в просторі в межах визначеного регіону розповсюдження інфекційної хвороби людей, яке значно перевищує звичайно зареєстрований на даній території рівень захворюваності.

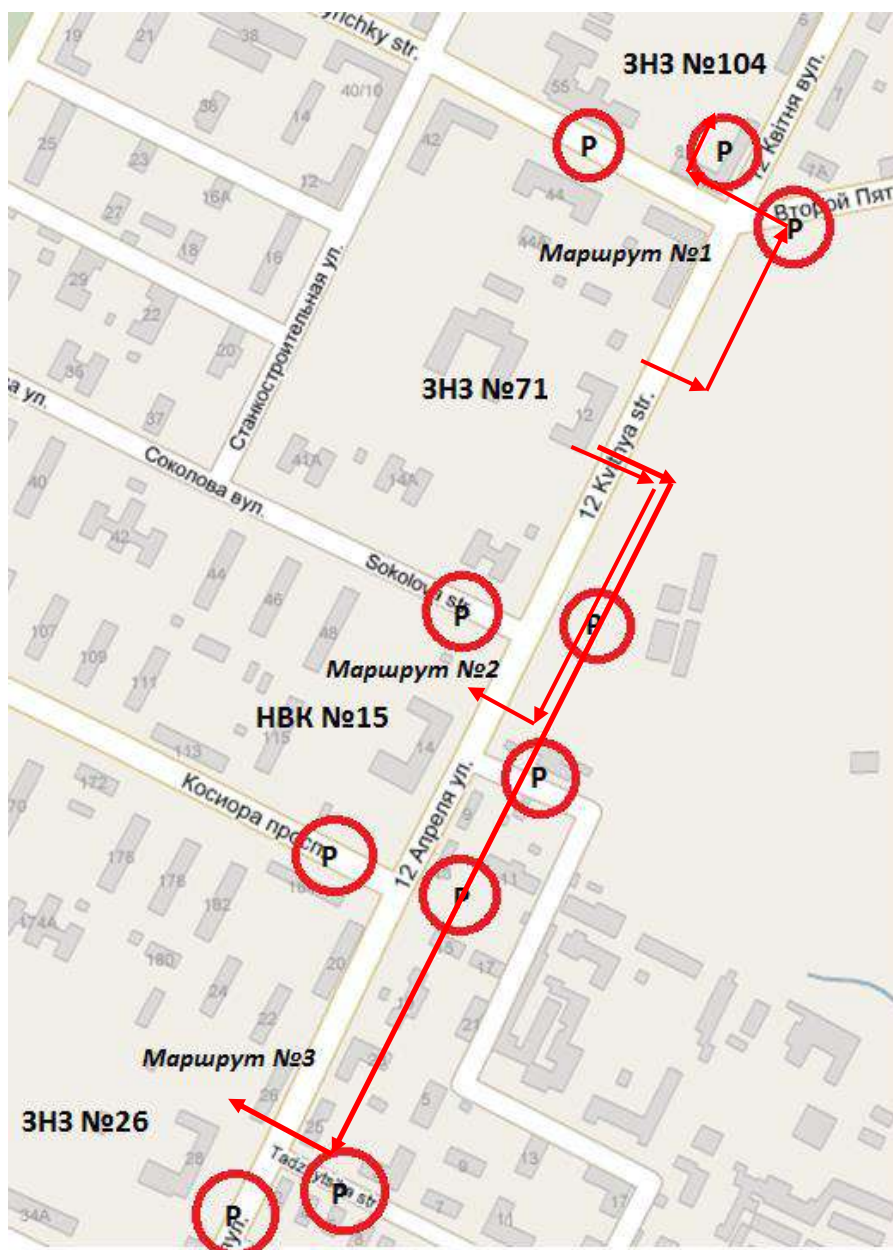
Схема та порядок оповіщення при виникненні надзвичайних ситуацій в закладі освіти.

*(відповідальні з чергового класу)

СХЕМА

маршруту пересування до місця безпечного розміщення

Порядок дій працівників при виникненні надзвичайних ситуацій, які характерні для даного об'єкта освіти, а також при несприятливих побутових або нестандартних ситуаціях.

Порядок дій персоналу навчального закладу щодо дії при пожежі

Кожний працівник навчального закладу при виявленні пожежі або ознак горіння (задимлення, запах гару, підвищення температури і т.п.) повинен:

Негайно повідомити про це за телефоном 101, 102 в пожежно-рятувальну службу (при цьому необхідно назвати адресу об'єкту, місце виникнення пожежі, а також повідомити своє прізвище);

вжити по можливості заходів по евакуації людей, гасінню пожежі і збереженню матеріальних цінностей.

Особи, які в установленому порядку призначені відповідальними за забезпечення пожежної безпеки, після прибуття до місця пожежі повинні:

1. Повідомити про виникнення пожежі за телефоном 101,102 в пожежно-рятувальну службу
2. Здійснити оповіщення людей про пожежу;
3. Поставити до відома керівництво і чергові служби об'єкту, ланку пожежогасіння, добровільну пожежну дружину.
4. У разі загрози життя людей негайно організувати їх рятування, використовуючи для цього наявні сили і засоби;
5. Видалити за межі небезпечної зони всіх учасників навчально-виховного процесу, що не беруть участь в гасінні пожежі;
6. Забезпечити дотримання вимог безпеки працівниками, що беруть участь в гасінні пожежі;
7. Одночасно з гасінням пожежі організувати евакуацію і захист матеріальних цінностей;
8. Організувати зустріч підрозділів пожежно-рятувальної служби надати допомогу у виборі найкоротшого шляху для під'їзду до осередку пожежі і у вийти в склад штабу пожежогасіння.

Список груп особового складу закладу освіти

<p>Ланка охорони громадського порядку Командир ланки _____</p> <p>Тел. _____</p>	<p>Санітарна ланка Командир ланки _____</p> <p>Тел. _____</p>	<p>Ланка пожежогасіння Командир ланки _____</p> <p>Тел. _____</p>
<p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

Порядок зв'язку з екстреними службами

Порядок дій працівників освіти при евакуації

1. Працівникам закладу освіти необхідно знати:
 - місце збору перед відправленням на збірний евакуаційний пункт (ЗЕП), адресу ЗЕП;
 - район (пункт) розміщення за новим місцем розташування дошкільного закладу освіти, якщо це визначено завчасно;
 - сигнали оповіщення, і як діяти за сигналами.
2. Перед тим, як залишити приміщення, необхідно:
 - зачинити вікна;
 - вимкнути воду і електрику;
 - забрати евакуаційну «тривожну валізу» (рюкзак).
3. Ключі від приміщення необхідно здати заступнику керівника з господарчої частини.
4. З собою мати :
 - список дітей;
 - список з адресами та телефонами батьків дітей;

- вода;
- первинні засоби захисту органів дихання;
- первинні засоби надання медичної допомоги;
- прапорці червоного кольору для регулювання руху та позначення групи дітей.

5. Виконувати усі розпорядження посадових осіб евакуаційних і евакоприймальних органів. Дотримуватись дисципліни та порядку на маршруті (на шляху руху на транспорті) і в районі розміщення за новим місцем розташування закладу.

6. По прибуттю на місце тимчасового розміщення сповістити батьків про місце знаходження дитини.

Додаток № 1.11

Алгоритм дій батьків у разі НС вдома

При виникненні пожежі :

1. Розпізнавальні ознаки:

- задимлення (чадний газ);
- полум'я;
- висока температура.

2. Дії:

- оповістити пожежно-рятувальну службу;
- негайно вимкнути електроприлад, якщо доступ до електророзетки неможливий, знеструмити джерело електроживлення;
- викликати пожежно-рятувальну службу;
- якщо після знеструмлення електро побутових приладів чи пристрою горіння не припинилося, накрити його ковдрою або іншою щільною тканиною, щоб припинити доступ кисню;
- негайно вивести із приміщення людей, котрі не беруть участі в гасінні пожежі, насамперед дітей і осіб похилого віку;
- після ліквідації загоряння провітрити кімнату.

При витоку газу:

1. Розпізнавальні ознаки:

- різкий запах;
- запаморочення голови;
- задуха.

2. Дії:

- при появі запаху газу негайно перекрити крани пальників газової апаратури на газопроводах перед нею, відкрити кватирки (вікна, фрамуги тощо);
- не запалювати вогонь, не вмикати і не вимикати електроприлади, не користуватися електродзвониками;

- викликати аварійну газову службу "104";
- перед користуванням газовими приладами неодмінно провентилювати приміщення;
- при відсутності або слабкій тязі у димоході не користуватися газовими приладами - це смертельно небезпечно;
- вмикати газові прилади тільки після того, якщо впевнені, що всі крани на приладах і перед ними закриті;
- не відкривати кран на газовому приладі, якщо немає у руках запаленого сірника, заздалегідь піднесеного до пальника приладу.

При розливі ртуті (побутові прилади)

1. Розпізнавальні ознаки: знаходження металевих (сріблястих) шариків.
 2. Дії:
 - при розливі ртуті потрібно зібрати її механічним способом (використання пилевсмоктувача неприпустиме) та помістити в скляну банку, залити водою з марганцем, потім очищене місце промити мильно-содовим розчином декілька раз, накрити це місце папером;
 - провітрити приміщення;
- Негайно викликати працівників СЕС.

Додаток № 1.12

Пам'ятка

щодо першочергових дій у разі виявлення вибухових пристроїв

Для керівництва

1. Керівнику об'єкта при одержанні інформації про виявлення підозрілого предмета на території об'єкта необхідно негайно повідомити про це чергові частини правоохоронних органів за телефонами:
 - чергового УСБУ в Сумській області – 200-000;
 - чергового ГУМВСУ в Сумській області – 200-000 або 102.
2. Шляхом опитування заявника та очевидців з'ясувати:
 - час виявлення підозрілого предмета;
 - точне визначення його місце перебування;
 - відомості про особу, яка залишила підозрілий предмет (чоловік, жінка, вік, прикмети, одяг, хода тощо).
3. Зафіксувати установчі дані осіб, які виявили підозрілу знахідку та забезпечити їхню присутність на момент прибуття оперативно-слідчої групи правоохоронних органів.
4. Дати вказівку (й обов'язково проконтролювати її виконання) не наближатися, не торкатися, не розкривати, не перевертати підозрілу знахідку, не заливати її рідиною, не засипати піском, не користуватися радіо та електроапаратурою, переговорними пристроями поблизу підозрілої знахідки.

5. Дати вказівку на тимчасову зупинку роботи об'єкта або його окремих структурних підрозділів. Організувати евакуацію персоналу об'єкта, використовуючи маршрути, віддалені від місця перебування підозрілого предмета.

6. Дати вказівку співробітникам охорони, служби безпеки – по можливості зробити фото підозрілої знахідки - оточити місце розташування підозрілого предмета і відійти на безпечну відстань від нього.

7. При необхідності організувати відключення побутових і виробничих комунікацій – газу, води й електрики.

8. Якщо з виявленим предметом з ознаками вибухового пристрою відбувалися будь-які дії до прибуття представників правоохоронних органів, необхідно дочекатися появи фахівців – вибухотехніків і обов'язково повідомити їх про здійснення маніпуляцій з підозрілою знахідкою.

9. Не знижуючи охорони об'єкта, забезпечити можливість безперешкодного проходу або проїзду до підозрілого предмета співробітників і транспорту оперативно-слідчої групи.

10. Надати можливість і умови співробітникам оперативно-слідчої групи поспілкуватися з заявником та очевидцями, які підходили до підозрілого предмета.

11. Оперативно й точно виконувати всі вказівки та рекомендації фахівця-вибухотехніка і старшого представника від правоохоронних органів.

12. Підсилити контроль за роботою особового складу охорони по всьому об'єкту, бо можливі терористичні прояви або аналогічного, або іншого роду в будь-яких місцях на території об'єкта.